

PROGRAM ZA MLADE GRADA POREČA

UVOD

„Lokalni programi za mlade“ i iz njega izvedeni akcijski ili provedbeni planovi su upravni akti koje donosi predstavničko tijelo jedinica lokalne/regionalne samouprave kao odraz odgovorne skrbi o mladima u zajednici. Mladi su vrlo osjetljiva skupina unutar svake zajednice. U ukupnoj populaciji mladih razlikuju se podskupine po dobi, obrazovanju, ciljevima, interesima, sub kulturama i mnogo čemu drugom. Mladi su istovremeno najveći resurs svake zajednice i važno im je pomoći da se realiziraju, poduprijeti njihov rast i razvoj u zajednici, razviti dijalog s mladima, omogućiti da se uključe u društveni život grada, da ga kreiraju, oblikuju i uređuju sukladno vlastitim potrebama. Potrebno ih je osnaživati jer je gospodarska budućnost i razvoj svake zajednice, među ostalim, najviše vezana uz resurs mladih u zajednici. Sve navedeno pokretač je nastanka Programa za mlade grada Poreča kao prvog strateškog dokumenta koji sagledava potrebe mladih Poreča i putove njihova razvoja u zajednici. Program za mlade grada Poreča izradili smo uz potporu stručnog tima Regionalnog info centra za mlade Udruge „UMKI“ Rijeka i nositeljicom prof. Martom Berčić, a u skladu s europskim smjernicama za izradu takovih strateških dokumenata.

U dosadašnjoj praksi u Republici Hrvatskoj metodologija koja se koristila prilikom izrade ovakvih dokumenta što se tiče pouzdanosti rezultata i valjanosti korištenih metoda je raznolika. Isto tako, upitna je implementacija donesenih mjera i odgovornost nositelja aktivnosti. U nekim gradovima takvi programi služe kao okvir i opravdanje za već postojeće programe i aktivnosti koje se financiraju u proračunu, a negdje su „mrtvo slovo na papiru“. Izmjena zakona o osnivanju savjeta mladih predviđa i nadzor nad provedbom Zakona pa se očekuje da će ovo područje konačno biti ozbiljnije uzeto u razmatranje, obzirom da je u djelokrugu rada savjeta mladih, osim konzultativne funkcije, upravo i sudjelovanje u izradi i praćenju provedbe programa za mlade. Ovaj Prijedlog Programa za mlade omogućava smjernice za aktivno sudjelovanje mladih u osiguravanju uvjeta za zadovoljavanje potreba mladih. Osim toga, omogućava svim ključnim dionicima da aktivno doprinesu svrsi i ciljevima Programa i to uključivanjem u izradu i provedbu aktivnosti kratkoročnih akcijskih/provedbenih planova kojima se prate i promjene potreba i učinci provedenih mjera.

Ulaskom u Europsku uniju Republika Hrvatska je prihvatila i počela prilagođavati i provoditi veći broj dokumenata kojima se reguliraju javne politike prema i za mlade. Jedan od važnijih procesa (metoda) koji se koriste u kreiranju javnih politika za mlade u Europskoj uniji je metoda otvorene koordinacije,

odnosno metoda konzultacije s mladima o svim važnim pitanjima od interesa za mlade, nazvana „strukturirani dijalog s mladima“. To je proces u kojem se tijela javne vlasti, uključujući i institucije Europske unije, savjetuju s mladima o određenim temama koje su od velike važnosti za populaciju mladih diljem Europe. Cilj je osigurati da preporuke i mišljenja mladih ljudi nađu svoje mjesto u nacionalnim i europskim politikama za mlade kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života i unaprijedio položaj mladih u nekom području. Ovo se posebno odnosi na lokalnu i regionalnu razinu sudjelovanja.

1. TEORIJSKI I PRAVNI OKVIR

Javne politike za mlade na europskom su prostoru, na nacionalnim (državnim) i lokalnim razinama već desetljećima sastavni dio političkog djelovanja i planiranja ulaganja javnih prihoda. Na razini Europske unije, čija je Republika Hrvatska punopravna članica, u trenutku izrade ovoga Programa, politikama za mlade se bave Vijeće Europe, Europski parlament i posebno Europska komisija. I prije osnivanja Europske unije, a posebno od njenog osnivanja do danas doneseno je više strateških dokumenata, preporuka, pokrenuto inicijativa, sklopljeno sporazuma, kao i osigurano sredstava za financiranje potreba i unaprjeđenje položaja mladih u državama članicama EU, ali i onih koje to namjeravaju postati¹. Najvažniji dokumenti na kojima se temelji izrada ovoga Programa jesu:

- Ustav Republike Hrvatske
- Vlada Republike Hrvatske (2009) **Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine**
- Vlada Republike Hrvatske (2002) **Nacionalni program djelovanja za mlade od 2003. do 2008. godine**
- **Vlada Republike Hrvatske (2014) Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine (usvojen u listopadu 2014.)**
- Hrvatski sabor (2007) **Zakon o savjetima mladih i Zakon o savjetima mladih (2014)**
- ***u izradi je prijedlog “zakona o mladima” (od 2014.)***
- *svi ostali zakoni u Republici Hrvatskoj koji se odnose na mlade (na kraju teksta će biti navedeni svi zakoni koji se na neki način tiču mladih)*

¹ Na kraju dokumenta je spisak svih važnijih dokumenata i sporazuma koji uključuju politike za mlade, kao i ostale literature korištene za izradu ovoga programa.

- Deklaracija o ljudskim pravima;
- UN konvencija o pravima djeteta (0-18)
- UN World Programme for Action for Youth (2010) (od 15 do 24)
- *UNESCO* (2002): **Mainstreaming the needs of youth – Youth Vulnerability...**, Youth Co-ordination Unit of the Bureau of Strategic Planning United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris
- United Nations (2006): **Social Policy and Development Division - Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth**, New York http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay_guide.pdf
- Europska komisija (2009) [An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering](http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm) (Commission communication – 2009), http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm.
- European Council (2009) : **The EU Youth Strategy 2010 – 2018**. Brussels
- European Council (2005) : **The European Youth Pact**, Brussels
- Vijeće Europe (2010) [Council resolution on a renewed Framework for European Cooperation in the Youth Field \(2010-2018\)](#)
- Europska komisija i Vijeće (2012) [2012 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the renewed framework for European cooperation in the youth field \(2010-18\)](#)
- Europska komisija (2011) [EU Indicators in the Field of Youth](#)
- Europska komisija (2007) Youth in Action Programme (2007 - 2013)
- Commission of the European Communities (2001): **White Paper 2001**, Brussels
- *Commission of the European Communities: Youth Report 2009.*, 2009, Brussels
- *ERYICA (2004) : Europska povelja o informiranju i savjetovanju mladih*, Bratislava i drugi.

Važnost uključivanja mladih u procese demokratskog odlučivanja je prepoznat i na svjetskoj razini, pa su Ujedinjeni narodi donijeli nekoliko važnih dokumenata kojima se osiguravaju i daju preporuke za uključivanje mladih i unaprjeđenje položaja mladih.

Republika Hrvatska uključena je u trendove EU politike za mlade, pa je tako 2007. godine Hrvatski sabor donio Zakon o osnivanju savjeta mladih, a 2009. godine Nacionalni program za mlade (2009. do 2013.), u nastojanju da se osigura uključivanje mladih u političko odlučivanje, ali i potakne sudjelovanje u javnom životu u zajednici u kojoj žive. Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine usvojen je tek u listopadu 2014. godine, no kako je usklađen s EU strategijom za mlade, ovaj program ima zajedničke ciljeve i kompatibilan je s istim. Od 2007. do danas manjina jedinica lokalne i regionalne samouprave² je konstituirala savjete mladih, kao što je manjina gradskih vijeća i/ili županijskih skupština usvojila lokalne/regionalne programe za mlade. Neke jedinice lokalne i regionalne samouprave su pristupile izradi „akcijskih planova za mlade“ a da nisu izradili program ili strategiju³, što je u neku ruku „prozor bez okvira“.

Republika Hrvatska administrativno je podijeljena na 20 županija (i Grad Zagreb), 429 općina, 126 gradova a u većini nije osnovan savjet mladih ili izrađen lokalni program djelovanja za mlade. Savjeti mladih i lokalni programi djelovanja za mlade ključne su karike između mladih u zajednici i javnih politika i upravo savjet mladih, kao i strateški dokument o ulaganjima u mlade mogu garantirati i osigurati mladima uspješnije uključivanje u društvo. Osim toga, mladima je sve više potrebno mjesto okupljanja koje će zamijeniti parkove, ulice, kafiće ili računala s kojim provode sve više vremena. Centri za mlade, klubovi za mlade i slični prostori osiguravaju mladima infrastrukturu za djelovanje, neformalnu edukaciju i provedbu aktivnosti po mjeri mladih.

Organizirani oblici djelovanja mladih, osim organizacija civilnog društva poput studentskih udruga, udruga mladih i za mlade su i drugi oblici organiziranog djelovanja mladih. To su mladi političkih stranaka, mladi vjerskih zajednica, učenička vijeća pri školama, studentski zborovi pri fakultetima i dr. pa su mogućnosti za djelovanje mladih otvorene na svim razinama. Svi ovi organizirani oblici djelovanja mladih mogu predlagati svoje predstavnike za izbor u

² U nastavku skraćeno: JL/RS

³ „Program za mlade“ je strategija ili program koji uključuje ciljeve, rezultate istraživanja o glavnim problemima, iz kojih se određuju i usklađuju prioritete u područjima koje zahvaća program/strategija. On je uglavnom usklađen s programima iste vrste na više nivou (državnom, međunarodnom), uzimajući u obzir i dajući prioritete lokalnim specifičnostima. Na osnovi uočenih problema, izdvojenih ciljanih skupina, preporučuju se mjere za unaprjeđenje pojedinih područja. Strateška/programska matica obuhvaća ciljeve programa, mjere za unaprjeđenje/rješavanje problema/zadovoljavanje potreba, nositelje (ključne dionike) provedbe mjera, kao i vremenski rok, za svako od područja zasebno. Akcijski plan je operativni dokument koji se donosi nakon što je usvojen program, a akcijski plan obuhvaća konkretne aktivnosti koje proizlaze iz mjera (iz programa). To su dva dokumenta, a izrada akcijskog plana zahtjeva terminski financijski plan, što znači da moraju jasno biti određeni, nositelji, npr. JL/RS može biti nositelj provedbe mjera u programu, no nositelj aktivnosti može biti npr. organizacija civilnog društva, JL/RS ili neka druga ustanova i sl. U akcijskom planu se planiraju potrebna financijska sredstva i svi ostali detalji koji se odnose na obaveze i aktivnosti. Program govori o ciljevima, a akcijski plan govori o konkretnim aktivnostima za postizanje tih ciljeva.

savjete mladih. U Hrvatskoj svaka srednja škola, prema Zakonu o odgoju i obrazovanju ima pravo konstituirati učenička vijeća kao tijela koja zastupaju interese učenika, a isto se odnosi i na studente i fakultete.

Savjet mladih zamišljen kao posredničko i konzultativno tijelo između mladih iz zajednice i donositelja političkih odluka ima izuzetno dobru poziciju, zakonski reguliranu, no na žalost još uvijek niti mladi, a niti donositelji političkih odluka nisu pokrenuli procese dijaloga i savjetovanja s mladima o pitanjima koja su od interesa za mlade. Savjeti mladih, ako i jesu konstituirani uglavnom djeluju deklarativno, “dekorativno” i/ili ih se dovoljno ne uvažava.

Većina jedinica lokalnih/regionalnih samouprava nema dovoljno interesa za poticanje mladih na organizirano djelovanje, tako da su mladi često suočeni s nekoliko problema:

- nerazumijevanje i nepovjerenje lokalnih vlasti za potrebe mladih
- nedovoljna podrška mladima, a naročito radu savjeta mladih, kao savjetodavnog tijela predstavničke vlasti na lokalnoj razini. Pasivan odnos lokalnih i regionalnih vlasti prema ovom tijelu, dijelom je uzrokovan načinom biranja članova savjeta mladih (biraju ih članovi predstavničkog tijela - gradska i općinska vijeća) pa su ta tijela politizirana
- komplicirana birokratska i administrativna procedura za prijavu projekta za mlade, bez edukativne podrške mladima, nedovoljno javnih poziva i natječaja za financiranje programa i projekta koji zadovoljavaju potrebe mladih
- stanje u sportu, odnosno bavljenjem fizičkim aktivnostima koje je u EU vrlo važna preventivna aktivnost, u Hrvatskoj je vrlo nepovoljno za mlade. Sportski klubovi su uglavnom orijentirani na postignuća, na nagrade i pobjedu na natjecanjima jer su to najčešće kriteriji financiranja iz javnih prihoda, što je prilično nepovoljno za mlade. Mladi u sportskim klubovima, kojih ima izuzetno puno na razini jedinica lokalnih samouprava najčešće nemaju nikakav utjecaj na donošenje odluka te ne sudjeluju aktivno u radu kluba – oni treniraju, natječu se i najčešće samo izvršavaju zadatke. Aktivno bavljenje sportom i imperativ uspjeha i rezultata na natjecanjima je segregiralo mlade sportaše od sudjelovanja u drugim aktivnostima u zajednici (nemaju vremena zbog svakodnevnih napornih treninga), pa se o njima niti ne raspravlja osim u kontekstu postignutih rezultata. Usprkos postojanju školskih i akademskih sportskih društva veći dio mladih nije uključen u bavljenje fizičkim aktivnostima kao aktivnostima koje vode zdravom načinu života. Od školske/akademske godine 2014./2015. postojat će Registar članova školskih i akademskih (studentskih) sportskih društava pa će se moći i ozbiljnije pratiti i evaluirati rad istih
- mladi političkih stranka u Republici Hrvatskoj nemaju autonomnost, a najčešće niti nisu priznati kao članovi političkih stranka, najčešće djeluju u skladu s potrebama stranaka a ne mladih koje eventualno jednoga dana mogu zastupati i slično.

Nevjerojatno je da niti jedna institucija nema točnih podataka o broju osnovanih savjeta mladih pa se tako navodi da su oni osnovani u 83% županija, odnosno u 74% gradova i u 28% općina (Agencija za mobilnost, 2012., prema Koprić, 2011.). Izmjena zakona savjetima mladih kvalitetnije regulira procedure i zakonske okvire za biranje, funkcioniranje i djelovanje ovog savjetodavnog tijela čiji rad bi trebalo osigurati uključivanje mladih u političko odlučivanje. U nadležnosti Ministarstva socijalne politike i mladih je izrada i novog „zakona o mladima“. Svi ovi dokumenti bit će izrađeni u skladu s preporučenim principima i metodologijom te strategijama i javnim politikama za mlade Europske unije koje se koriste i u izradi ovoga dokumenta (nadamo se!). Stoga će ovaj strateški dokument (Program za mlade grada Poreča) u normativnom smislu biti lako prilagodljiv onima koji će se usvojiti na nacionalnoj razini jer će u njega biti ugrađene norme i iskustva iz javnih politika za mlade iz okruženja. Osim reguliranja odnosa prema mladima na međunarodnoj i nacionalnoj razini, izrazito je važno donijeti ovakve strateške dokumente na lokalnoj razini jer je lokalna razina političkog djelovanja i sudjelovanja općenito najbolje mjesto za utjecaj i unaprjeđenje položaja mladih.

2. METODOLOGIJA IZRADE PROGRAMA ZA MLADE GRADA POREČA

Istraživačka i metodološka strategija koja se koristi u izradi Programa za mlade grada Poreča obuhvaća preporučene metode i alate iz dva osnovna međunarodna dokumenta koji se odnose na mlade:

1. UN strategija za mlade - preporuke
2. EU strategija za mlade

2.1. UN u preporukama za dizajniranje efikasne strategije/programa za mlade preporučuje najmanje 10 koraka⁴:

1. **Uključivanje i osnaživanje svih dionika koji su uključeni u život mladih, od početka dizajniranja, implementacije i evaluacije politika za mlade;**
2. **Definiranje stanja i analiza potreba mladih** - izraditi razvojnu strategiju mladih u lokalnoj/regionalnoj zajednici. Prioritetna područja za razvoj mladih mogu biti osnova za analizu, uvažavajući ljudska prava i temeljne slobode, ne bi li se otvorio dijalog s mladima o pitanjima koja se tiču njihovog života. Važno je razlikovati mlade prema dobi, spolu, mjestu prebivališta (ruralno/urbano), obrazovnom statusu, obiteljskim primanjima, ne bi li prema tim karakteristikama identificirali osjetljive (ranjive) i posebno pogođene skupine.
3. **Definirati osjetljive (ranjive) i posebno pogođene skupine** - analiza potreba i situacijske analize determiniraju koje grupe, u kojim situacijama su uvjetovane, kojim okolnostima, političkim uvjetima ili dugom povijesti socijalnog isključenja i diskriminacije.
4. **Razumijevanje vlastitih resursa** - znati koji resursi su dostupni, tko može utjecati na promjenu, kako funkcioniraju, tko ih provodi, jesu li financirani iz državnog, županijskog, lokalnog ili civilnog sektora. Osim analize programa, projekta i institucija, mora se obuhvatiti i manje vidljive karakteristike kao što su transparentnost, dostupnost i povjerenje između tih resursa i javnih usluga i mladih.
5. **Osigurati sredstva za provedbu strategije za mlade** - iako se strateški dokument Nacionalni program za mlade provodi, više ili manje uspješno na nacionalnom nivou, potrebno je osigurati sredstva za izradu strateških dokumenata na lokalnom/regionalnom nivou, radi specifičnosti svake regije/lokalne zajednice i posebnosti regije/lokalne zajednice iz aspekta ciljanih skupina oko kojih su nagomilani problemi
6. **Učiti iz prethodnih iskustava** - drastične promjene i reforme često vode u neuspjehe, treba učiti iz uspješnih projekata i programa

⁴ United Nations, Social Policy and Development Division, Guide for Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth, 2006, preuzeto s <http://social.un.org/index/Publications/tabid/83/news/26/Default.aspx>, 05.05.2011.

7. **Razviti jasnu viziju implementacije politike za mlade** - razviti komunikacijske kanale za najmanje jedinice kojima je politika namijenjena (informacije, dvosmjernu komunikaciju).
8. **Stvoriti institucionalnu strukturu pogodnu za implementaciju politike za mlade.**
9. **Osigurati partnerstvo svih dionika** - javne institucije, civilni i privatni sektor, roditelje, mlade i dr. Cilj mora biti promocija mladih kao vrijednosti društva i učinkovito partnerstvo.
10. **Povećati znanje i dizajnirati bolje programe kroz monitoring i evaluacije, poticati istraživanja koja se tiču mladih, uključiti u popise stanovništva i nacionalne podatke koji se tiču mladih.** (adaptirano prema UN Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth 2006).

2.2. EU strategija za mlade preporuča sljedeće komponente za izradu lokalnih/regionalnih/nacionalnih programa djelovanja za mlade:

1. međusektorsku suradnju
2. dijalog s mladima (strukturirani dijalog s mladima)
3. suradničko učenje (seminari međusektorske suradnje, klasteri povezani s radom s mladima, seminari i klasteri o volontiranju mladih, klasteri o zdravlju mladih..)
4. implementacija Strategije na svim razinama
5. javne politike zasnovane na znanstvenim istraživanjima (*evidence – based policy, indikatori za istraživanje*)
6. mobilizacija programa za mlade

7. pojednostavljeno izvještavanje (EU Strategy for youth, str. 12. Do 14. (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN>, 2. 8. 2014.)

Mladi su kao posebno rizična skupina zaštićeni te se temeljem dokumenta EU Komisije mladi smatraju najugroženijom skupinom u društvu, u društvu koje stari, s jedne strane, a s druge strane – mladi su dragocjen izvor /resurs za budućnost. U skladu s preporučenim fazama i komponentama za izradu lokalnih strategija prilagodili smo metodologiju izrade, dok su nam ciljevi iz EU strategije za mlade temeljena vodilja. Ciljeve smo prilagodili kontekstu (lokalnim specifičnostima), pravnoj regulaciji i dostupnosti podatka (analitici) u pojedinim područjima.

Opći ciljevi EU strategije za mlade se mogu sažeti u dva:

- pružiti više i jednakih mogućnosti za mlade u obrazovanju i na tržištu rada
- potaknuti mlade da budu aktivni građani i sudjeluju u društvu

Ne bi li mjere iz strateških politika za mlade imale uporište u stvarnom stanju u lokalnoj zajednici, a u cilju zaštite mladih, nužno je kontinuirano pratiti, istraživati potrebe i promjene koje prate društveni položaj mladih. U tu svrhu, u izradi ovoga dokumenta se koristilo nacrt istraživanja koji omogućava promjene, obzirom na vrste dostupnih podataka, u više faza, koje prate i odgovarajuće metode. Moramo napomenuti da su neke planirane faze i metode promijenjene u „hodu“, obzirom na ne/mogućnost dobivanja pouzdanih informacija. Sve prepreke na koje smo naišli su pretočene u prijedloge za unaprjeđenje pojedinih sektora koji u okviru rada, odnosno djelatnosti i nadležnosti koje imaju, kreiranju programa, projekata i aktivnosti za mlade, bilo da su mladi direktni ili indirektni korisnici ili nositelji aktivnosti.

2.3. Faze izrade prijedloga Programa za mlade grada Poreča

Ciljevi Programa usklađeni su s potrebom da se javne politike koje se odnose na mlade usklade s potrebama mladih Poreča. Problemi koji prate definiranje ciljeva Programa povezani su i s nedovoljno razvijenim javnim politikama na nacionalnom nivou, zbog čega je u planu izrada novih zakona iz ovoga područja. Problemi koji se odnose na cijelu Hrvatsku, odnose se i na Poreč pa je ovaj Program, ujedno i pripremna analiza za usklađivanje javnih politika za mlade

općenito. Naime, procesi i uključenost raznih dionika u faze izrade Programa i konačno sam Program unaprijedit će prvenstveno položaj mladih jer će senzibilizirati ključne dionike u životu mladih na činjenicu da mladi imaju posebni položaj u društvu, da mlade treba uključivati u sve oblike sudjelovanja u društvu i konačno da su mladi posebno rizična skupina u društvu, koja zahtjeva pažnju i skrb cijeloga društva.

Ciljevi izrade Programa općenito su sljedeći:

- analizirati strukturu potreba mladih Poreča
- analizirati postojeće resurse koji omogućavaju uključenost mladih, kao i njihovo sudjelovanje
- izdvojiti i uključiti ključne dionike koji mogu unaprijediti život mladih u Poreču
- jasno odrediti odgovornost pojedinih dionika za pojedina područja života mladih Poreča
- senzibilizirati ključne dionike na probleme mladih
- uključiti mlade Poreča u različite načine sudjelovanja u javnom životu Poreča, od svakodnevnog života do procesa političkog odlučivanja
- osigurati da se javne politike za mlade definiraju u skladu sa stvarnim potrebama
- osigurati institucionalnu strukturu za implementaciju politike za mlade
- razvijati ideju partnerstva među ključnim dionicima koji utječu na kvalitetu života mladih
- jačati međugeneracijsku solidarnost (između mladih i „odraslih“), čime se jača društvena kohezija šire društvene zajednice Poreča
- educirati mlade i ključne dionike o nužnosti sudjelovanja u društvu i dr..

Procesi i faze u kojima su sudjelovali različiti dionici u stvaranju ovoga Programa, doprinjet će i ciljevima pokretanja i opravdanosti izrade novoga „zakona o mladima“. Na taj način će se javnost već prethodno senzibilizirati na perspektivu iz koje je nužno uključivati mlade, pa će procesi i vrijednosti novih javnih politika prema mladima imati već određeni legitimitet. Stoga se u izradi ovoga programa nastojalo uskladiti ciljeve kojima će se jasnije definirati i ova područja, pa će se nastojati potaknuti uključene aktere da doprinesu sljedećima ciljevima, a u skladu s lokalnim kulturnim i političkim specifičnostima:

- *definiranje različitih oblika organiziranja mladih*
- *definiranje rada s mladima (youth worka) kao i priznavanje statusa osoba koje se time bave,*
- *određivanje održivog i kontinuiranog načina financiranja organiziranog javnog sektora mladih kroz podršku njihovim programima i projektima*
- *uređenje sustava kontinuirane provedbe istraživanja o mladima kao dodatnog instrumenta provjere efikasnosti politika za mlade te kao osnova za izradu novih sukladno potrebama mladih*
- *definiranje odnosa i načina suradnje između nadležnih tijela državne uprave i jedinica lokalne i regionalne samouprave s predstavnicima sektora organiziranih mladih (iz Nacrta prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa za nacrt prijedloga zakona o mladima, Ministarstvo socijalne politike mladih, 13.lipnja 2013.)*

Stoga su faze izrade Programa prilagođene svim navedenim ciljevima Programa.

2.3.1. Prva, eksplanatorna faza

U prvoj, eksplanatornoj fazi su se prikupljali podaci iz različitih izvora, ne bi li stekli sliku društvenog okoliša u kojem mladi grada Poreča žive. Ova „mapa zajednice“ je mozaik životnih uvjeta, prednosti i nedostataka, snage i slabosti grada. Osim toga, konstruirali smo upitnik kojemu je cilj utvrđivanje kapaciteta (kadrovskih, idejnih, prostornih i dr. resursa) organizacija civilnog društva koje djeluju na području Grada Poreča.

Slijedi popis područja interesa i potreba mladih, odnosno indikatora koji se preporučaju u EU strategiji za mlade.

Prema EU strategiji za mlade, preporuča se korištenje sljedećih indikatora za analizu potreba/problema koji će izdvojiti probleme koji su relevantni za planiranje. Za iste smo se odredili i u izradi Programa za mlade Poreča. Ciljevi iz EU strategije za mlade su nam bili temeljna vodilja, koje smo prilagodili kontekstu (lokalnim specifičnostima), pravnoj regulativi i dostupnosti podataka (analitici) u pojedinim područjima. Ciljeve je prema ovim indikatorima moguće prilagoditi specifičnostima lokalne sredine grupirajući ih u sljedeća područja:

- **opći podaci o mladima (sociodemografski i ostali dostupni podaci o mladima)**
- **indikatorima prema područjima od interesa za mlade:**

2.3.1.1. obrazovanje i osposobljavanje za cijelo životno učenje (formalno i neformalno)

Ciljevi: razviti bolju povezanost između formalnog i neformalnog obrazovanja, povećanje zapošljavanja mladih, olakšati tranziciju iz obrazovnog sustava na tržište rada

Glavni problemi u EU - rano napuštanje obrazovnog sustava i cijelo životnog obrazovanja; loša obrazovna postignuća/nedostatak kompetencija; mali udio mladih s tercijalnim obrazovanjem

2.3.1.2. zapošljavanje i poduzetništvo

Ciljevi: pružiti mladima podršku za zapošljavanje, bilo kao zaposlenicima, bilo kao poduzetnicima

Glavni problemi u EU: nezaposlenost mladih (dugotrajna); nezaposlenost u totalnoj populaciji; samozapošljavanje mladih; otvaranje obrta ili tvrtki; mladi s privremenim ugovorima o radu

2.3.1.3. zdravlje i blagostanje (sport i dr.)

Ciljevi: zdravlje i blagostanje mladih se mora podržavati, promocija mentalnog i seksualnog zdravlja, sporta, fizičke aktivnosti, zdravi stilovi života, prevencija ozljeda, poremećaja u prehrani, ovisnosti i nasilja

Glavni problemi: redoviti pušači, pretilost, alkohol, uzroci smrti (samoubojstvo), psihičke smetnje, ozljede (prometne nesreće, nasilje, samoozljeđivanje)

2.3.1.4. područje socijalnog (društvenog) uključivanja

Ciljevi: prevencija i odgovornost među generacijama, zajednička solidarnost između društva, jednake mogućnosti i borba protiv svake diskriminacije

Glavni problemi: rizik od siromaštva (realni i potencijalni), materijalna deprivacija, život u kućanstvima u kojima je nizak radni intenzitet; nedovoljna medicinska skrb, mladi u među prostoru između obrazovnog sustava i tržišta rada ...

2.3.1.5. kultura i stvaralaštvo (kreativnost)

Ciljevi: poticati i davati podršku mladima kroz bolju kvalitetu ulaska i participacije u kulturu, promocija osobnog razvoja, unaprjeđenje sposobnosti učenja, interkulturalne vještine, razvijati i poticati fleksibilne vještine za buduće radne mogućnosti

Glavni problemi: nizak nivo sudjelovanja mladih u amaterskim umjetničkim aktivnostima, nizak nivo sudjelovanja u umjetničkim aktivnostima, sudjelovanje u sportu i drugim oblicima slobodnog vremena, klubu ili drugim organizacijama za mlade, učenje najmanje dva strana jezika.

Indikatore koji slijede ističemo i kao alate za unaprjeđenje područja djelovanja za mlade:

2.3.1.6. sudjelovanje (participacija) mladih

Ciljevi: poticati sudjelovanje mladih u svim oblicima reprezentativne demokracije i civilnog društva, podrška na svim nivoima

Glavni problemi: niska participacija u političkim ili organizacijama civilnog društva, niska participacija mladih u lokalnim, regionalnim, nacionalnim izborima, nizak nivo izabranih mladih, nizak nivo mladih koji koriste Internet za interakciju s lokalnim vlastima, nizak nivo mladih koji koriste internet za iskazivanje svojih stavova, mišljenja na webu.

2.3.1.7. volonterske aktivnosti

Ciljevi: podržavati volonterske aktivnosti, priznavanje vrijednosti volonterskog rada, važnost neformalnog učenja, ukloniti smetnje pristupa volonterskom radu

Glavni problemi: nizak nivo mladih uključenih u volonterske aktivnosti, nizak nivo sudjelovanje u volonterskim aktivnostima u zajednici, nizak nivo izvan zajednice (mobilnost), ne priznavanje sudjelovanja (nije sustavno)

2.3.1.8. mladi i svijet (mobilnost)

Ciljevi: sudjelovanje mladih u globalnim i međunarodnim organizacijama i aktivnostima koje promoviraju ljudska prava, održivi razvoj (globalno zatopljenje i sl.)

Glavni problemi: nizak broj mladih koji sudjeluju u radu organizacija koje se bave globalnim problemima, nizak broj mladih koji su uključeni u aktivnosti i projekte u koje su uključeni mladi iz drugih udaljenih krajeva svijeta.

Ne bi li analizirali stanje prema ovim indikatorima pristupili smo prikupljanju podatka koristeći nekoliko metoda ovisno o području od interesa za mlade i potencijalnim problemima. Za prikupljanje podataka koji su temelj za stvaranje mozaika životnih uvjeta mladih Poreča, nazvanog „mapa životnih uvjeta mladih Poreča“ koristile su se metode:

- **kvalitativne** - sekundarna analiza podatka (analiza statističkih izvješća, analiza akata i drugih dokumenata i s.), analiza sadržaja (analiza web portala), komparativna analiza (analiza i usporedba dokumenta čiji sadržaj problematizira ili normira isti problem ili predmet i sl.), SWOT analiza, intervjui sa stručnjacima (djelatnicima gradske uprave) i dr.
- **kvantitativne** - upitnik, e-poštom za organizacije civilnog društva i dr.

U ovoj prvoj fazi sudjelovali su:

- prvenstveno naručitelji Programa, odnosno upravni odjeli gradske uprave kao davatelji podatka za one podatke koji nisu bili dostupni na web stranici Grada,
- organizacije civilnog društva kojima se e- poštom uputio upitnik o kapacitiranosti i potencijalima za aktivno sudjelovanje u javnom životu Poreča.
- osim toga, suradnici izvršitelja su prikupljali podatke dostupne na Internetu, te analizirali internetske stranice ustanova i organizacija, u svrhu analize dostupnosti informacija koje su od interesa za mlade - mladima.

2.3.2. Druga faza: priprema za procese “strukturiranog dijaloga” s mladima

U ovoj ključnoj fazi za uključivanje mladih nastojalo se savjetovati i konzultirati mlade Poreča o glavnim problemima/potrebama iz svih navedenih područja od interesa mladih (indikator), kako bi mladi dali doprinos izradi programa te stekli “vlasništvo” nad programom. Naime, uspješnost implementacije javnih politika EU će biti smanjena, ukoliko strateške dokumente ili druge akte koje se odnose na mlade planiraju samo ili donositelji političkih odluka i/ili stručnjaci, bez uključivanja mladih kao eksperta i stručnjaka iz ovog područja. Ako mladi nemaju osjećaj „vlasništva“ nad tim aktima to postaje razlogom neuspješnosti mnogih javnih politika. Osjećaj „vlasništva“ nad programom osigurava odgovornost za provedbu svih usuglašanih prioriteta i mjera svih uključenih dionika.

Strukturirani dijalog (skraćeno: SD) se u Poreču odvijao u nekoliko ciklusa, uključujući više različitih metoda:

1. prvi ciklus SD

Iskazivanje problema, prijedloga i sugestija prema dimenzijama i područjima djelovanja za mlade (problemi, mogućnosti za rješavanje i ključni dionici)

Prikupljanje podataka o stanju “na terenu” za koje se koristila kvalitativna analiza dobivenih podataka, metodama strukturirane po područjima javne rasprave i intervjua s važnim dionicima. U ovoj fazi koristilo se nekoliko oblika/načina uključivanja mladih, stručnjaka iz područja od interesa mladih i članova predstavničkih i/ili izvršnih tijela Grada Poreča-Parenzo. Korištene su metode rada u skupinama i to:

- **Internet javna rasprava s predstavnicima organizacija civilnog društva (koje imaju programe za mlade) na za to predviđenim obrascima prema područjima djelovanja za mlade**

U obrascima za internetsku javnu raspravu bili su sintetizirani rezultati prethodnih analiza dostupnih resursa iz “mape zajednice” i rezultati provedenog istraživanja o kapacitiranosti i percepciji problema mladih u kojima su sudjelovale organizacije civilnog društva i neke javne ustanove. Obrazac je strukturiran tako što su naglašeni ciljevi djelovanja u pojedinom području, iskazani problemi, mogućnosti za rješavanje tih problema, a tražilo se od sudionika da doprinesu svojim prijedlozima za rješavanje, ali i dodaju druge probleme koji se nisu do te faze istaknuli. Osim toga, sudionici su upitani o ključnim dionicima koji trebaju biti uključeni u rješavanje tih problema. Rok za dostavu prijedloga je bio dva puta produživan, zbog malog odaziva sudionika, iako je jedan dio uključenih sudionika podnosio primjedbe gradskoj upravi radi “neuključenosti”. Svi sudionici su zamoljeni da rasprave o predloženim problemima i rješenjima među svojim članovima. Prikupljanje ovih podataka je trajalo umjesto predviđenih 30 dana, još dodatnih 30.

2. drugi ciklus SD

Održana javna rasprava (javni forum) o problemima mladih

Strukturirana javna rasprava (javni forum) održana je 9. 5. 2014. u Poreču, a na njoj je sudjelovalo oko 200 sudionika u plenumskom dijelu, uglavnom mladih i predstavnika organizacija civilnog društva i ustanova koji se bave problemima mladih. Javni poziv za raspravu bio je upućen svim mladima Poreča u dobi od 15 do 30 godine života i svim građanima Poreča, da se sukladno svom interesu i društvenim ulogama aktivno uključe u javnu raspravu. Ova javna rasprava/forum održana je u dvije faze:

1. plenumski dio, na kojem su predstavljene (ponovo) faza izrade i metodologija programa za mlade, ciljevi i očekivani rezultati, kao i predstavljan projekt Jadranska mladinska ideja, u okviru kojega je kao dodana vrijednost nastala ova aktivnost – izrada Programa za mlade Poreča;

2. javne rasprava/forum, radioničkog tipa u kojoj su sudjelovali mladi (eksperti) sudionici, stručnjaci iz različitih područja (predstavnici ustanova i institucija čija djelatnost je povezana s područjima od interesa za mlade), stručnjaci/djelatnici gradske uprave zaduženi za rad s mladima i članovi političkih predstavničkih i/ili izvršnih tijela. Materijal za javnu raspravu se sastojao od sintetiziranih rezultata Internet javne rasprave, a vodili su ih stručni suradnici provoditelja izrade programa. Metodom rada u skupinama, razmjenom iskustava i perspektiva omogućen je i dijalog između različitih predstavnika, a prikupljeni su dodatni podaci o problemima i potencijalnim rješenjima. U svaku radionicu se uključio reprezentativan broj mladih što je radu i raspravi dalo izniman značaj.

I u ovoj fazi se dodatno koristila metoda *swot* analize i metoda intervjua s odabranim predstavnicima ključnih dionika. Naime, jedna dio sudionika je tražio dodatna objašnjenja, pa su oni dodatno ispitani odnosno sudjelovali u prikupljanju podatka. Cilj ove faze je prikupljanje mišljenja o potrebama mladih iz različitih perspektiva, kako bi u zajedničkom dijalogu i debati utvrdili prioritete javnih politika za mlade. Teme i sadržaj, odnosno glavni problemi o kojima se prikupljalo podatke su odabrani prema područjima od interesa za mlade (iz EU strategije), odnosno preporučenim indikatorima za analizu, a usklađeno prema iskazanim podacima iz prve, eksplanatorne faze u kojoj smo dobili podatke o kojima se vodi evidencija.

3. treći ciklus SD

Upućen prijedlog Programa udrugama i ustanovama koje su sudjelovale u prethodnim fazama na raspravu

Rezultate prve faze izrade Programa i prvog i drugog ciklusa strukturiranog dijaloga s mladima koji predstavljaju iskaz glavnih problema smo objedinili u izvješću s preporukama za unaprjeđenje položaja mladih, odnosno sastavili smo prijedlog „Programa za mlade Grada Poreča - Parenzo“. Ovaj prijedlog je upućen sudionicima rasprave i prethodne faze na dopunu i raspravu te naručitelju Programa, odnosno stručnim službama kako bi izvršili pregled i korigirali eventualne nedostatke, te kako bi se na osnovi uvida u cijeli dokument moglo podnijeti eventualne dopune i primjedbe. Sačekalo se i sa konstituiranjem novog Savjeta mladih Grada Poreča-Parenzo kako bi se članovi aktivno uključili u analizu dokumenta. U međuvremenu su uključeni predstavnici udruga mladih i za mlade.

4. četvrti ciklus SD

Upućen pročišćen i korigiran prijedlog Programa naručitelju, radi pokretanja procedure za usvajanje – procjene stručnih timova Grada Poreča za rad s mladima i javno savjetovanje sa zainteresiranom javnosti

Tako dopunjen dokument se upućuje Gradu Poreču-Parenzo kako bi otvorio javnu raspravu sa zainteresiranom javnosti, **na web stranici Grada Poreča koja traje 15 dana.** Ovim postupcima, uključivanjem zainteresirane javnosti se omogućava široj javnosti da uputi primjedbe i doprinese kvaliteti Programa, odnosno ukaže na eventualne propuste koji se nisu mogli iskazati zbog isključenosti nekih skupina u prethodnim fazama. Internet savjetovanje sa zainteresiranom javnosti se održava u skladu sa **Kodeksom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata ("Narodne novine", broj 140/09.)**

Primjedbe upućene Internet savjetovanjem i javnim raspravama savjeta mladih s mladima će biti uključene u program obzirom na usklađenost s postojećom zakonskom regulativom kao i iz aspekta održivosti traženih izmjena.

5. peti ciklus SD

- javna rasprava sa zainteresiranim dionicima

Nakon što će se uskladiti prijedlog Programa s primjedbama podnesenim u Internet javnoj raspravi, pristupit će se javnoj raspravi na okruglom stolu, na koji su pozvani svi uključeni dionici, za koje se pokazalo (u bilo kojoj fazi) da su zainteresirani za sudjelovanje u procesima političkog odlučivanja o pitanjima od interesa za mlade.

6. šesti ciklus SD

U prijedlog Programa se uključuje sve relevantne primjedbe te upućuje u proceduru za usvajanje na Gradskom Vijeću Grada Poreča-Parenzo.

Na sjednicu Gradskog vijeća na kojem je točka dnevnog reda prijedlog Programa, poziva se sve sudionike.

Nakon čega slijedi:

- **imenovanje članova radnih skupina za izradu akcijskog/provedbenog plana (predstavnicima dionika – organizacija civilnog društva, ustanova, mladih i grada te drugih stručnjaka)**

- **izrada akcijskog plana i usvajanje financiranja u Proračunu Grada**

Izradu Programa će evaluirati vanjski evaluatori, a posebnu ulogu imaju članovi Savjeta mladih koje se uključuje kao koordinate u sve faze izrade akcijskih planova i praćenja provedbe programa. Program će recenzirati stručnjaci iz područja javnih politika.

Nakon usvajanja Programa za mlade, imenuje se koordinacija, radne skupine za izradu Akcijskog plana, kojim će se odrediti konkretne aktivnosti, izvori financiranja, nositelji/izvršitelji koji će realizirati mjere preporučene u Programu.

Za potrebe izrade akcijskih planova (provedbenih planova) potrebno je odabrati provedbenu koordinaciju, koja će koordinirati projektnim ciklusom, odnosna fazama izrade programa:

1. predstavnik – koordinator javne uprave koji u opisu posla obavlja poslove vezane uz interese mladih
2. predstavnik/ci - koordinator/i ustanova koji obavljaju djelatnost za i s mladima;
3. predstavnik/ci - kordinatori organizacija mladih i za mlade
4. predstavnici – koordinatori savjeta mladih
5. predstavnici – koordinatori članovi predstavničkog/izvršnog tijela.

Edukaciju, praćenje (monitoring) i kontrolu provode vanjski stručni suradnici.

Preporuča se da se ovaj strateški plan, odnosno Program za mlade donese za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Na temelju Programa se donosi akcijski plan za kraće razdoblje, preporučeno na dvije godine.

Ovo je ključno za dodatno uključivanje mladih jer se radi o planiranju konkretnih aktivnosti, pri čemu će doći do izražaja stvarno i aktualno stanje na terenu, među mladima, te biti prilika da mladi direktno utječu na odabir vrste, načina i dionike aktivnosti kojima se zadovoljavaju javne potrebe mladih u zajednici. Broj mladih i predstavnika organiziranih oblika mladih mora biti veći od predstavnika drugih dionika.

3. SAŽETAK PROGRAMA ZA MLADE GRADA POREČA

Temeljem prikupljenih podataka iz više od 500 izvora kroz jednogodišnje razdoblje, kvalitativnim i kvantitativnim metodama, u procesu analize problema i potreba mladih Poreča u nastavku se izdvaja osnovne smjernice za razvoj politika za mlade u Gradu Poreču – Parenzo. Iznose se zaključci nastali temeljem rezultata ovih analiza, a svrha predloženih mjera je dugoročno planirati unaprjeđenje i promjenu društvenog položaja mladih Poreča, s naglaskom na aktivno uključivanje svih dionika, a posebno mladih. Kako bi se osiguralo praćenje provedbe definiraju se indikatori za praćenje i uspješnost (rezultata), a ukupno čine osnovne smjernice za izradu akcijskih provedbenih planova. Dobiveni rezultati i smjernice potpuno su kompatibilni s Nacionalnim programom za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine, iako je on usvojen tek polovinom listopada 2014., a prikupljanje podataka je trajalo od kolovoza 2013. do svibnja 2014., uz određene dopune koje se mogu činiti do ove javne rasprave.

Sažeti pregled dobivenih rezultata i smjernice (mjere provedbe), indikatori rezultata (provedbe i uspješnosti) te nositelji provedbe prema područjima djelovanja za mlade

Danas na području Grada Poreča, prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 16.696 stanovnika, od čega je 3.050 mladih u dobi od 15 do 29 godina, što čini 18.27 % ukupne populacije. Ostali podaci su dostupni u cjelovitom tekstu. Mladi obuhvaćaju dio ukupne populacije stanovništva i to dobne kategorije koje se razlikuju prema obilježjima unutar populacije mladih (od 15 do 30 godina), pa se uglavnom radi o skupinama koje predstavljaju konceptualno ove kategorije:

Tablica 1. Kategorije mladih Poreča prema dobi i obilježjima društvenog položaja

Dobna skupina	Društveni položaj: dominantna skupina	Društveni položaj: u skupini	Društveni položaj: marginalizirana i rizična skupina
od 15 do 18 godina	učenici srednjih škola		mladi izvan sustava obrazovanja
Od 19 do 24 godina	studenti	mladi zaposleni, mlade obitelji	mladi nezaposleni, mlade obitelji, mladi s manje mogućnosti

Od 25 do 30	mladi zaposleni, mlade obitelji	mladi koji nesamostalno žive	mladi nezaposleni, mladi koji nesamostalno žive, mladi s manje mogućnosti
-------------	---------------------------------	------------------------------	---

Program obuhvaća analizu djelatnosti i stanja u svim sektorima koji se mogu odnositi na gore navedene skupine mladih.

Opća slika

Grad Poreč je grad u kojem su mladima dostupni svi važni resursi potrebni za kvalitetan razvoj. Otvoren i multikulturni grad, orijentiran turizmu, s dugom povijesti i bogatom kulturnom baštinom spada u red malih gradova koji ima različite i velike društveno ekonomske mogućnosti za razvoj u različitim smjerovima, od turizma do poljoprivrede u zaleđu. Stanovništvu Poreča su dostupne obrazovne ustanove i druge organizacije (predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja), kulturne ustanove (muzej, galerije, knjižnica, kino/kazalište, Centar za mlade), zdravstvene ustanove (primarne i druge zdravstvene zaštite), programi za psihosocijalno zdravlje i opće zdravlje mladih kao lokalni nad standard u projektu Zdravi grad Poreč, programi socijalne skrbi, sportski objekti i veliki raspon sportskih klubova, lokalni programi /udruge za organizirano slobodno vrijeme i dr. Osim toga, dobra prometna povezanost s drugim dijelovima Istarske županije, Hrvatske i inozemstvom omogućava mladima komunikaciju i povezanost te pruža mnoge mogućnosti. Rad gradske uprave prati potrebe građana, kao i suvremene promjene u organizaciji i funkciji javne uprave. Uz to proračun kojim se raspolaže pri donošenju političkih odluka, a koji je viši od prosjeka u Republici Hrvatskoj, omogućava osiguravanje svih važnih potreba građana pa tako i mladih. Kontinuirano praćenje tih potreba, bogatim i kontinuiranim programima javnih potreba i ulaganja u infrastrukturu pruža mladima raznolike mogućnosti za kvalitetan život u gradu. Međutim, dojam koji se stječe je da ne postoji dovoljna svijest građana Poreča o vrijednosti i mogućnostima već postojeće infrastrukture, te umjetna polarizacija društvenih sfera – s jedne strane su građani, a s druge strane je Grad. To je obilježje stanovništva većine gradova u Hrvatskoj, a možemo ga tumačiti pasivnim odnosom građana te očekivanjima građana da je samo “netko drugi” odgovoran za stanje. Međutim, suvremena demokracija i upravljanje javnim prihodima zahtijevaju aktivno sudjelovanje građana u procesima donošenja političkih i drugih odluka. Iako se naizgled čini da postoji razvijeno civilno društvo, što bi trebalo značiti upravo suprotno, analizom organizacija civilnog društva u Poreču kao nositelja promjena u društvu dobili smo realniju sliku stanja. Usitnjavanje i nepovezivanje programa i aktivnosti koje provode organizacije civilnog društva s područja Poreča, njihova orijentiranost na jedan izvor financiranja - grad, međusobna kompeticija za sredstva proračuna, ne aktiviranje za druge izvore financiranja ključni su razlozi koji podržavaju ovo stanje. Većina sudionika, predstavnika udruga, smatra Grad odgovornim za nemogućnost promjena ili rješavanja problema iako su pokazali da ni sami ne preuzimaju odgovornost za promjene. Kroz procese izrade ovoga Programa uvidjeli smo da niti jedan sudionik nije preuzeo aktivnu ulogu i odgovornost za

promjene. Dakle, većina udruga iskazala je da želi sudjelovati u izradi i provedbi ovoga Programa, stavovi kojima se iskazivalo zadovoljstvo postojećim mogućnostima u Poreču imaju negativnu konotaciju, no nema preuzimanja inicijative civilnog sektora koja bi donijela promjene. Dok, s druge strane analizom programa javnih potreba građana koji se financiraju iz Proračuna Grada Poreča može se vidjeti da se o tim ulaganjima odlučuje na temelju javnih kriterija i prioriteta, što je takoreći izuzetak u Hrvatskoj te temeljem procjene vanjskih evaluatora koji procjenjuju i predlažu aktivnosti i projekte za financiranje. Mladi su razapeti između ovih procesa, najčešće izgubljeni u šumi lokalnih odnosa i društvenih mreža, ali i javnog mijenja, a bez adekvatne potpore, što onemogućava željene promjene. Usprkos trudu djelatnika gradske uprave koji su visoko stručni i daju potporu mladima u skladu i više od svojih mogućnosti, nema potpore mladima iz samog civilnog sektora, ta potpora je uglavnom pojedinačna i na osobnoj razini. Može se vidjeti i da civilni sektor također najčešće radi za mlade i promišlja za mlade, a najmanje uključuje i pita same mlade što im treba i/ili analizira njihove potrebe. Svi očekuju da to čini Grad. Međutim porečko civilno društvo ima kapaciteta za pružanje potpore mladima, ali uz promjenu svijesti o ulozi i odgovornosti koju imaju u društvu. Cilj ovoga Programa je mobilizirati postojeći potencijal u Poreču, koji se očituje i u političkoj volji i postojećoj društvenoj i drugoj infrastrukturi, te usmjeriti ka suradnji i partnerskom odnosu u interesu unaprjeđenja položaja mladih.

3.1. Civilno društvo kao nositelj promjena i resurs za mobilizaciju zajednice i uključivanje mladih

Na području Grada Poreča je registrirano prema Registru udruga 217 udruga od kojih prema rezultatima prikupljanja podataka, tek oko 50% zaista aktivno djeluje u javnosti. Većina udruga (osim sportskih i tri koje su se opredijelile za rad za mlade) ne obuhvaća programe koji izravno uključuju mlade. Međutim, većina tih istih udruga ima kapaciteta za rad s i za mlade (ljudski i kulturni kapital i područje djelovanja). Njihova područja djelovanja ne uključuju nove oblike neformalne edukacije mladih, odnosno neformalno osposobljavanje za poduzetnički pristup i zapošljavanje mladih, odnosno nedovoljno razvijaju metode i alate korištenja vlastitih potencijala. Udruge ne iskazuju svijest o potrebi aktivnog uključivanja mladih u rad, iako iskazuju nezadovoljstvo zainteresiranošću mladih za aktivno sudjelovanje u provedbi aktivnosti udruga. Percepcija mladih, iz perspektive civilnog sektora Poreča, kao pasivnih korisnika onemogućava aktivno sudjelovanje mladih i njihov doprinos unaprjeđenju rada udruga. Uspješne javne politike za mlade predviđaju poticanje i omogućavanje mladima da aktivno sudjeluju u javnom životu zajednice, odnosno dodatne napore cijele zajednice da se mlade što više motivira i uključi u zajednicu, kako bi mogli sudjelovati kao aktivni građani i u procesima političkog odlučivanja.

Struktura i način rada organizacija civilnoga društva u Poreču pokazuje vrlo nizak stupanj umreženosti i suradnje, orijentiranost na samo jedan izvor prihoda i to onih iz javnih prihoda (grada) koji ne osiguravaju održivost programa/projekata. Osim toga, siromaštvo korištenja inovativnih metoda javnog

zagovaranja interesa govori o stagnaciji razvoja, te potrebi za dodatnom edukacijom udruga te snažnijim motiviranjem za partnerske projekte i programe, orijentiranost k drugim izvorima prihoda. Udruge iskazuju potrebu za dodatnom edukacijom i podrškom u vođenju, odnosno planiranju, provedbi i praćenju rezultata rada udruga te provedbi projekata.

Uloga javne uprave je u planiranju prioriteta za financiranje kao i stimuliranju rada organizacija civilnoga društva u smjeru razvoja civilnoga društva. Niti jedna udruga ne spominje suradnju sa Savjetom mladih oko pitanja koja se tiču mladih, i kad je djelatnost udruga usmjerena i mladima. Osim toga, većina udruga nije razvila metode sustavnog praćenja rezultata aktivnosti, usprkos tome što gradska uprava upravo na tim rezultatima određuje kriterije za financiranje. Očito je da postoji jaz između ciljeva i zahtjeva udruga i nastojanja gradske vlasti da bude transparentna u financiranju javnih potreba građana temeljem rezultata rada. Ovaj demokratski proces zahtjeva dvosmjernu komunikaciju i interakciju, kao i dodatne napore svih dionika oko unaprjeđenja kvalitete života građana, a posebno mladih. Ove mjere su ključne u cilju mobilizacije i poticanja suradnje i aktivnog sudjelovanja u društvu. U nastavku su preporučene mjere te indikatori za praćenje i uspješnost provedbe Programa.

3.1.1. Mobilizacija zajednice i unaprjeđenje civilnog društva kao nositelja promjena u društvu – potpora mladima

<p>1. cilj: Osnaživanje civilnog društva, u svrhu izgradnje partnerskih odnosa, aktivnog sudjelovanja u programima i projektima kojima se unaprjeđuje položaj mladih i procesima donošenja političkih odluka. Mladi su prioritet, a cilj je mobilizirati postojeće resurse kako bi se zadovoljile potrebe mladih.</p>	
<p>1.1. specifični ciljevi: neprofitni sektor je potrebno osnažiti osnovnim kompetencijama za planiranje, provedbu i evaluaciju (praćenje i procjenu rezultata) projekata/programa koje provode, uključivanje mladih u rad i zadovoljavanja potreba mladih.</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> osigurati edukaciju za organizacije civilnoga društva o osnovnim znanjima i vještinama za vođenje projektnoga ciklusa (planiranje, provedba, prikupljanje sredstava, praćenje i vrednovanje) osigurati edukaciju o alatima i metodama javnog zagovaranja, 	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> broj provedenih edukacija za neprofitni sektor (organizacije civilnog društva i javne ustanove) o strateškom planiranju, projektnom ciklusu, izvorima financiranja i dr., najmanje 5; broj sudionika edukacija, min. 100, od kojih su 50% mladi broj provedenih edukacija o javnom zagovaranju interesa

<p>posebno za mobilizaciju zajednice i kampanju;</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. osigurati edukaciju o prikupljanju sredstva za financiranje, posebno EU programa i fondova 4. osigurati kontinuiranu edukaciju organizacija civilnog društva i drugih javnih ustanova kojima je osnivač Grad o strateškom planiranju, odnosno analizi potreba (indikatorima problema), ciljevima i praćenju rezultata (indikatorima rezultata); 5. osigurati edukaciju za organizacije civilnoga društva o načinima umrežavanja i suradnje organizacija koje djeluju na području Poreča, ne samo među udrugama i nego i drugim organizacijama, poput javnih ustanova (škola, muzeja, državnih i regionalnih javnih tijela) kako bi se planirala provedba zajedničkih projekata; 6. redovito održavati informativne sastanke o prijavama na javne natječaje za programe i projekte za zadovoljavanje javnih potreba građana kako bi se stimuliralo prijave projekta mladih i za mlade; kontinuirano praćenje provedbe projekta za mlade, financiranih iz javnih prihoda 7. u kriterijima za financiranje iz javnih prihoda grada dodatno vrednovati partnerske projekte kojima se zadovoljavaju javne potrebe građana, a posebno mladih 8. u kriterijima za financiranje iz javnih prihoda grada dodatno vrednovati različite izvore financiranja rada OCD-a 9. u kriterijima za financiranje iz javnih prihoda dodatno vrednovati programe koje uključuju inovativnost u korištenju metoda i alata javnog zagovaranja interesa mladih, kao i aktivno sudjelovanje 	<p>mladih, min. 5; broj sudionika, min. 100 mladih</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. broj provedenih edukacija i prikupljanju sredstava za financiranje, min. 5, broj sudionika najmanje 100, od čega je 50% mladi; promjena strukture izvora financiranja udruga (povećati za 20 % do 30 % druge izvore financiranja, osim JLS) 4. broj provedenih edukacija o strateškom planiranju, min. 3.; broj sudionika, min. 60, od čega 50% mladih; promjena u kvaliteti projekata (prema kriterijima za evaluaciju projekata) – više kvalitetnih projekata; broj provedenih evaluacija projekata (unutrašnjih i vanjskih) 5. broj edukacija, min. 3 i broj novo ostvarenih suradnji na projektima, novih udruženja i partnera na provedbi projekata, s područja grada, ali i izvan 6. održani informativni sastanci i konzultacije za sve neprofitne organizacije (udruge i ustanova i sl.) s temama za prijavu za financiranje javnih potreba mladih, min. 2 godišnje; broj provedenih praćenja (monitoringa) i vanjske evaluacije projekata mladih i za mlade koji se financiraju iz javnih prihoda; broj prijavljenih projekata i programa za mlade i broj financiranih projekata 7. uvedeni kriteriji za vrednovanje programa i projekata financiranih iz javnih prihoda – dodatno vrednovanje partnerskih projekata za mlade; povećan broj partnerskih projekata mladih i za mlade 8. uvedeni kriteriji za financiranje iz javnih prihoda grada – dodatno vrednovanje programa i projekata koji se financiraju i iz drugih izvora; broj projekata koji se financiraju iz drugih izvora, povećan udio drugih izvora financiranja projekata 9. uvedeni kriteriji za financiranje iz javnih prihoda za korištenje inovativnih metoda i alata javnog zagovaranja interesa mladih; broj projekata kojima je cilj javno zagovaranje interesa mladih, broj inovativnih metoda koje se koriste za provedbu projekata
---	--

<p>mladih</p> <p>10. posebno vrednovati programe i projekte koji su namijenjeni potrebama mladih i koje uključuju aktivno sudjelovanje mladih prema područjima djelovanja za mlade iz EU strategije za mlade i Nacionalnog programa za mlade, u onim područjima u kojima su mladi manje zastupljeni i njihove potrebe zanemarene (program/aktivnosti u proračunu za mlade)</p> <p>11. posebnu pažnju posvetiti praćenju (monitoringu) i evaluaciji projekata financiranih iz javnih prihoda, posebno onima kojima je cilj zadovoljavanje potreba mladih</p> <p>12. posebno istaknuti ulogu savjeta mladih kao tijela koje ima ulogu koordinatora između mladih u zajednici, organizacija civilnog društva i javnih ustanova te drugih organizacija i donosioca političkih odluka;</p> <p>13. osigurati financijska sredstva za financiranje projekata i programa za mlade i mladih</p> <p>14. Savjet mladih osnažiti edukacijom o ulozi i djelokrugu rada savjeta mladih.</p>	<p>10. povećan broj mladih korisnika i aktivnih sudionika projekta, prema prioritetima iz područja djelovanja za mlade; broj prijedloga savjeta mladih za unaprjeđenje položaja mladih na osnovi potreba mladih</p> <p>11. broj evaluacija i ispitivanja potreba mladih</p> <p>12. program rada savjeta mladih iz kojeg je razvidna uloga i djelokrug rada savjeta mladih ; broj usvojenih prijedloga savjeta mladih.</p> <p>13. pratiti ulaganja u mlade ("proračun za mlade")</p> <p>14. održane edukacije za članove Savjeta mladih, min. 2.; broj konzultacija predstavničkog i izvršnog tijela i savjeta mladih, min. svaka tri mjeseca; broj konzultacija članova savjeta mladih s organiziranim oblicima djelovanja mladih u Poreču, min. 4 godišnje</p>
---	---

Nositelji: Grad Poreč, Savjet mladih Grada Poreča, javne ustanove i organizacije civilnoga društva, vanjski suradnici

Izvori financiranja: EU fondovi i programi, programi za financiranje izgradnje civilnog društva iz RH, Grad Poreč-Parenzo

3.1.2. Volontiranje u zajednici kao mobilizacijski resurs za uključivanje mladih

Iako prema iskazanim podacima iz istraživanja postoji relativno visok odaziv volontera, iako postoje aktivnosti kojima se mlade uključuje u volonterske aktivnosti na razini grada, aktivnosti kojima se mlade educira za volonterski rad, volonterski rad nedovoljno vrednuju i same udruge i javnost. Javne politike, iako potiču i vrednuju volonterski rad, koriste nedovoljno primjerene alate. Ne postoji dovoljno praćenje i vrednovanje volonterskog rada među samim dionicima civilnog sektora. Ne postoji dovoljno senzibilizirana javnost, a vrijednosti volonterskog rada nisu priznate i društveno poželjne, naročito s aspekta kompetencija koje volonteri mogu steći kroz neformalnu edukaciju, priznavanje tih kompetencija, kao i ostalih potencijala za razvijanje društvenog kapitala grada, kao preduvjeta blagostanja. Važno je educirati organizacije civilnoga društva o osam ključnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje.

2. cilj: poticanje volontiranja u zajednici, posebno volontiranje mladih	
2.1. specifični ciljevi: jačati svijest i vrijednosti volonterskog rada na svim razinama	
<p>Mjere/aktivnosti:</p> <p>1. Promocija i vrednovanje volonterskoga rada kroz edukativne aktivnosti, dodjelu nagrada i priznanja, kriterije za financiranje, obilježavanje dana volontera i slično. Dalje nastaviti s uključivanjem građana, posebno mladih u volonterske aktivnosti. Uključivanje šire javnosti u aktivnosti organizacija civilnoga društva i programe grada.</p> <p>2. edukacija dionika (udruga, javnosti) o vrijednosti volonterskog rada, posebno o radu s volonterima, ugovorima s volonterima koji rade s posebnim skupinama (u skladu sa Zakonom o volonterstvu), programu rada volontera, izdavanju potvrda o stečenim kompetencijama i drugo.</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. povećan broj volontera, min. za 30% do kraja Programa 2. broj sudionika edukacija o radu s volonterima, min. 100 3. broj radionica (edukacija) o radu s volonterima, min. 5 4. broj izdanih potvrda o volontiranju, sklopljenih ugovora s volonterima i izdanih potvrda o stečenim kompetencijama (8 ključnih kompetencija za cijelo životno obrazovanje) 5. odluka o nagradi za najvolontere i broj prijavljenih kandidata, svake godine

Nositelji aktivnosti: Grad Poreč-Parenzo, Savjet mladih Grada Poreča-Parenzo, organizacije civilnoga društva i ustanove s područja grada

Izvori financiranja: Grad Poreč-Parenzo, profitni sektor, državni, županijski izvori financiranja, EU fondovi i programi

3.2. Područja djelovanja za mlade

3.2.1. Obrazovanje i osposobljavanje za cjeloživotno učenje (formalno i neformalno)

Opći ciljevi i problemi obrazovanja iz EU strategije za mlade su:

Ciljevi: razviti bolju povezanost između formalnog i neformalnog obrazovanja, povećanje zapošljavanja, olakšati tranziciju iz obrazovnog sustava na tržište rada

Glavni problemi u EU: rano napuštanje obrazovnog sustava i cijelo životnog obrazovanja; loša obrazovna postignuća/nedostatak kompetencija; mali udio mladih s tercijskim obrazovanjem

Rezultati analize dostupnosti resursa i prepoznatljivih problema iz ovoga područja iskazani su kroz prikaz stanja na svim razinama u odgojno-obrazovnom sustavu.

3.2.1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Rezultati analize pokazuju da možemo izdvojiti nekoliko glavnih problema koji se tiču mladih:

1. Obuhvat porečke djece u predškolskim ustanovama

Sa ciljem stvaranja uvjeta svim roditeljima i njihovoj djeci za mogućnost upisa u predškolske ustanove Grad Poreč-Parenzo sufinancira boravak djece u predškolskim ustanovama u istim iznosima, bez obzira radi li se o ustanovama kojima je osnivač Grad ili privatne osobe. Tijekom 2014. godine uvedeni su jedinstveni upisi djece u predškolske ustanove na području Poreča. Uvođenjem jedinstvenog upisa uočeno je da su prema

rezultatima upisa postojeći kapaciteti predškolskih ustanova kojima je osnivač Grad Poreč-Parenzo i privatnih ustanova (koje grad sufinancira) trenutno dostatni za potrebe upisa djece s prebivalištem na području grada Poreča.

Upisi su pokazali da niti jedno dijete nije ostalo bez mogućnosti upisa u neku od predškolskih ustanova Poreča ako je u vrijeme upisa ispunjavalo uvjete temeljem Zakona o predškolskom odgoju (uvjet dobi). Prilikom upisnog postupka godišnje 10 - tak djece se ne upisuje jer roditelji odbijaju upis u ponuđenu im ustanovu. U aktima koji definiraju načine upisa uvedeni su i dodatni kriteriji koji povećavaju mogućnost upisa djeteta u željene ustanove, kao što su: samohrani roditelji (roditelj koji u cijelosti sam skrbi o svom djetetu bez bilo kakve pomoći drugog roditelja), jedno roditeljske obitelji, roditelji studenti, direktan upis djece sa invaliditetom, djeca blizanci i sl. Značajno je istaknuti da je Grad Poreč-Parenzo u ranijem dugogodišnjem periodu, od osnivanja PU Radost Poreč od 1985., prije nego što je organizacija predškole postala zakonska obveza, svake godine kontinuirano organizirao i financirao program predškole za svu djecu Poreča koja, iz različitih razloga, nisu bila uključena u redovne programe predškolskih ustanova na području Poreča.

2. nisu dostupni podaci o broju mladih obitelji i njihovim stvarnim potrebama
3. planirana izgradnja novog vrtića i/ili novih područnih vrtića, trebala bi u cijelosti zadovoljiti sve potrebe djece za organiziranom skrbi u narednom petogodišnjem razdoblju s posebnim naglaskom na povećanje jasličkih kapaciteta

1. cilj: omogućiti maksimalan obuhvat djece organiziranom skrbi za djecu, za sve dobne skupine posebno djecu mladih roditelja	
1.1. specifični ciljevi: utvrditi potrebe mladih obitelji za organiziranom skrbi za djecu, kako bi se olakšalo mladim roditeljima usklađivanje profesionalnog i obiteljskog života	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. analizirati strukturu i potrebe obitelji s djecom koja nisu obuhvaćena organiziranim smještajem u ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se obzirom na njihove potrebe organizirali novi programi 2. prilikom planiranja smještajnih kapaciteta (novog vrtića), kao i programskih opredjeljenja novog vrtića uzeti u obzir rezultate analize o potrebama mladih roditelja. Obzirom na njihove potrebe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. veći broj djece upisanih u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja, naročito djece mladih roditelja do 30 godina 2. izvršena analiza potreba roditelja za upisom u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja, a prije izgradnje novih kapaciteta kako bi se kvalitetno dugoročno planiralo kapacitete, naročito mladih do 30

uskladiti kriterije za ostvarivanje prednosti pri upisu.	godina.
--	---------

Nositelj aktivnosti: Grad Poreč – Parenzo, ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja s područja Poreča, Savjet mladih
Izvori financiranja: Grad Poreč-Parenzo, državni, županijski i dr. izvori

3.2.1.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Grad Poreč-Parenzo je osnivač osnovnih škola u kojima se provode redovni programi na hrvatskom jeziku, redovni programi na jeziku talijanske nacionalne manjine, ali i programi osnovne škole u kojoj se provodi alternativni program, glazbene škole. Osim financiranja, struktura ulaganja pokazuje da se nastoji zadovoljiti bogatstvo potreba. Učenici i njihove obitelji na ovaj način imaju mogućnost izbora odgojno-obrazovnih programa, a što je najvažnije, dostupno obrazovanje. Organizirano slobodno vrijeme učenika je preduvjet za zdravo odrastanje i razvoj djece i mladih. Naročito se to odnosi na djecu koja se nalaze u dobi na prijelazu iz predškolskog u osnovno školsku dob kada se stječu obrasci učenja i preduvjeti kasnijeg razvoja. Roditelji učenika koji pohađaju osnovnu školu i učenici, naročito u dobi kada pohađaju niže razrede osnovne škole imaju tako osigurane preduvjete i potporu za kasniji zdravi razvoj djece.

Analizom nisu obuhvaćeni rezultati evaluacija programa i aktivnosti, iako se prema iskazima Grada Poreča-Parenzo oni evaluiraju za sve programe koje grad sufinancira u okviru programa javnih potreba. U okviru projekta Poreč Zdravi grad provode se mnoge aktivnosti upravo za učenike osnovnoškolske dobi i njihove roditelje. Iste aktivnosti osim što su preventivne ujedno su i odgojno obrazovne. Aktivnosti i programi uključuju vrednovanja i/ili samo vrednovanje pojedinih programa, a posebno preventivnih programa te se nastavljaju oni koji predstavljaju najbolju lokalnu praksu i/ili koji u suradnji sa znanstvenim timovima mogu dokazati svoju učinkovitost.

U programima škola se ne prepoznaju aktivnosti usmjerene odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama, kao i organiziranom slobodnom vremenu za učenike s teškoćama, za što bi trebalo provesti dodatnu analizu. U školi postoji jedan posebni razredni odjel za djecu s teškoćama.

Nacionalnom strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2014. predviđa se cjelovit pristup cijelo životnom obrazovanju, koji uključuje sve razine obrazovanja. U Strategiji se tako naglašava da su *mladi su važan dio populacije koji treba biti što više uključen u raznolike procese formalnog, neformalnog i*

informalnog cijelo životnog učenja, usporedo s pohađanjem redovitih oblika formalnog odgoja i obrazovanja (predškolski odgoj, osnovno i srednje te visoko obrazovanje).

Usklađivanje obrazovnog sustava s načelima i ciljevima ove Strategije će trajati dugo, a mladi Poreča se mogu aktivno uključiti u procese koji traju, bilo kao mladi roditelji koji će se uključiti u nove tijekove stjecanja znanja, bilo kao odgajatelji i učitelji. Škola im u tome može i treba pomoći. Stoga je, pružanje potpore učenicima koji žive u obiteljima čiji roditelji su mladi ljudi zapravo prioritet cijele zajednice. Smjernice ove Strategije prati i Nacionalna strategije za prava djece u RH od 2014. do 2020. (u nastavku Strategija za prava djece). Ova Strategija za prava djece predviđa sljedeće ciljeve: *(1) sustavno praćenje potreba sve djece s posebnim osvrtom na tjelesno i mentalno zdravlje te kontekst razvoja i kvalitetu života djece uz obraćanje posebne pozornosti darovitoj djeci, djeci s teškoćama u razvoju, djeci s problemima u ponašanju i djeci koja odrastaju u različitim rizičnim okolnostima, (2) sustavnu podršku i pomoć roditeljima, obitelji i skrbnicima kako bi djeca mogla rasti i razvijati se u sigurnom i stabilnom okruženju razumijevanja i poštovanja, (3) osiguravanje potrebne razine financijskih sredstava za ostvarivanje prava djece u vrijeme gospodarske recesije, (4) unapređivanje sustavnog praćenja djelotvornosti različitih mjera i programa namijenjenih djeci i njihovim obiteljima, (5) sustavno razvijanje kvalitetnih usluga i programa s posebnim naglaskom na preventivne aktivnosti, (6) osiguravanje odgovarajućeg broja kompetentnih stručnjaka koji u različitim sustavima rade s djecom i njihovim obiteljima te (7) uspostavu mehanizma djelotvorne i održive međuresorne suradnje na svim razinama (od državne razine do lokalne zajednice)*". (Nacionalna strategije za prava djece u RH od 2014. do 2020, preuzeto

http://www.mspm.hr/novosti/vijesti/javna_rasprava_o_nacrtu_prijedloga_nacionalne_strategije_za_prava_djece_u_republici_hrvatskoj_2014_2020, 16. 05. 2014.)

Uzimajući u obzir načela navedenih strategija, mogu se definirati ciljevi koji imaju prioritetno značenje za mlade, a tiču se potreba učenika i njihovih roditelja.

2. cilj: olakšati pristup obrazovanju učenicima iz mladih obitelji, pružiti potporu mladim obiteljima u odgoju i obrazovanju te usmjeravati ih ka cijelo životnom učenju
--

2.1. specifični ciljevi:

1. usmjeriti dodatne odgojno obrazovne programe i planove ka ciljanim skupinama i njihovim potrebama, posebno one koje daju potporu učenicima i njihovim roditeljima (mlade obitelji, samohrani roditelji, mladi s manje mogućnosti);2. analizirati i vrednovati postojeće programe i aktivnosti, unaprijediti kvalitetu postojećeg, s naglaskom na pružanju potpore mladim roditeljima i

potpore institucionalnom odgoju i obrazovanju;

3. unaprijediti kvalitetu odgojno obrazovnih programa u skladu s ciljevima Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, ne bi li se pružila potpora mladim obiteljima i njihovoj djeci za usvajanje koncepta cijelo životnog obrazovanja (odgoj i obrazovanje za cijelo životno učenje);
4. društveno uključivanje djece s teškoćama u redovan odgojno obrazovni rad, kao i dodatne aktivnosti kojima se omogućuje osnaživanje djece s teškoćama za uspješno društveno uključivanje u obrazovanje i druga područja života (zapošljavanje i dr.).

Mjere/aktivnosti:

1. planirati analizu postojećih institucionalnih i izvaninstitucionalnih odgojno-obrazovnih programa (vrednovanje i samo vrednovanje), s posebnim naglaskom na ispitivanje potreba učenika i njihovih roditelja te mladih roditelja
2. sustavno educirati mlade učitelje i roditelje kako bi stekli kompetencije za uspješno roditeljstvo i mogli pružiti potporu svojoj djeci
3. planirati aktivnosti kojima je cilj društveno uključivanje učenika s teškoćama i potpora njihovim roditeljima, kao i aktivnosti za skupine učenika s manje mogućnosti

Indikatori provedbe i uspješnosti:

1. provedeno vrednovanje i samo vrednovanje institucionalnih i izvan institucionalnih odgojno-obrazovnih programa i rada odgojno – obrazovnih ustanova, uvedeni novi programi; donesen dugoročni plan za unaprijeđenije kvalitete odgojno-obrazovnih programa
2. broj educiranih učitelja i broj radionica za roditelje o uspješnom roditeljstvu
3. broj aktivnosti kojima je cilj senzibilizacija javnosti i povećavanje društvene uključenosti učenika s teškoćama, broj uključenih učenika s teškoćama (broj pomoćnika u nastavi), broj aktivnosti za osiguravanje potpore učenika s manje mogućnosti (iz obitelji s dugotrajnom nezaposlenosti, učenici s raznim kroničnim bolestima, učenici iz obitelji s bolesnim članom i dr.)

Nositelji: Grad Poreč-Parenzo, savjet mladih, obrazovne ustanove, mladi roditelji

Izvori financiranja: Grad Poreč-Parenzo, nadležna ministarstva, EU fondovi i programi i dr.

3.2.1.3. Srednjoškolsko, visoko obrazovanje i cijelo životno učenje

Načela obrazovnih strateških dokumenta u EU, kao i u RH usmjerena su razvijaju kompetencija za cijelo životno učenje. Tako se u Nacionalne strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014) navodi važnost cijelo životnog učenja, kao osnovni strateški cilj obrazovnih politika... *Usko povezano s konceptom cijelo životnog učenja je usvajanje ključnih suvremenih kompetencija koje predstavljaju prijenosni, višefunkcionalni skup znanja, vještina i stavova potrebnih svakom pojedincu za njegovo osobno ispunjenje i razvoj, društvenu uključenost i zapošljavanje. Ključne kompetencije za cijelo životno učenje i funkcioniranje u društvu, prema preporukama Vijeća EU i Europskog parlamenta iz 2006., nužno je stjecati tijekom inicijalnog obrazovanja, a one obuhvaćaju: jezične, matematičke i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnici, digitalne, metodičke (učiti kako učiti), socijalne i građanske kompetencije, kompetencije inicijativnosti i poduzetnosti, kulturnu svijest i izražavanje.* (Nacionalna strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2013:11, dostupno http://www.vlada.hr/hr/preuzimanja/strategije/strategija_obrazovanja_znanosti_i_tehnologije_radni_materijal_rujan_2013)

Srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje (sekundarno i tercijarno obrazovanje) od izuzetne je važnosti i prioritetno područje djelovanja za mlade, a nužno povezano s ciljevima javnih politika za mlade, kao i ostalih strateških ciljeva svake države. Većina mladih iz ukupne populacije mladih jesu upisani u neki od programa obrazovanja, bilo kao srednjoškolci ili kao student. Potrebe mladih u obrazovnom sustavu povezane su i s njihovim dobi i ulogom koju imaju. Ove dvije skupine su najbrojnije skupine koje se ujedno najčešće uključuju u mjere javnih politika. Većina gradova u Hrvatskoj dodjeljuje stipendije, prema različitim modelima, neke dodjeljuju i kredite, većina sufinancira prijevoz učenika, a neke i prijevoz studenata. Rijetke dodjeljuju stipendije ciljanim skupinama, odnosno za deficitarna zanimanja. Razlog tome jer što je za planiranje i utvrđivanje deficitarnih zanimanja potrebna analiza koja zahtjeva dodatna sredstva i/ili dodatni angažman. Grad Poreč-Parenzo temeljem pokazatelja relevantnih institucija RH analizira i osigurava stipendije za deficitarna zanimanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje svake godine, prije upisnih rokova analizira stanje potreba i potražnje za određenim zanimanjima, odnosno analizu zanimanja kod evidentiranih dugotrajno nezaposlenih osoba. Iako su svjesni nedostatka ove analize, rezultati ipak ukazuju na trendove u zapošljavanju osoba koje su završile školovanje za određena zanimanja, pa bi bilo za očekivati da će škole i fakulteti pratiti te trendove i prilagođavati broj upisanih učenika ili studenata u određene programe. Najčešće to nije slučaj, a nužno je provesti detaljnu analizu potreba tržišta rada, kako bi se odredila deficitarna zanimanja, odnosno dalo potporu i motiviralo učenike i studente za ta zanimanja. Međutim, u spomenutim aktima nije vidljiva suradnja s profitnim, odnosno gospodarskim sektorom, a u cilju sudjelovanja profitnog sektora u oblikovanju obrazovnih politika za mlade. Naime, već dugotrajno se na području EU dodjeljuju stipendije ili krediti u kojima sudjeluje profitni sektor, uz suradnju JLS ili bez, u cilju osiguravanja potrebnog ljudskog kapitala za potrebe rada u tvrtkama ili obrtima. Suvremeni uvjeti na tržištu rada zahtijevaju brze i fleksibilne obrazovne programe i programe potpore, u oblikovanje

kojih su uključeni svi dionici razvoja. Jedan od pozitivnih primjera je partnerstvo Grada Poreča-Parenzo i Ugostiteljske škole A. Štifanić, realizirano u projektu koji je financiran iz EU fondova za specijalistička zanimanja u ugostiteljstvu, kojima se može povećati zapošljivost mladih. Projekt "Sezonskog zapošljavanja" učenika i studenata Grada Poreča-Parenzo također je dobar primjer suradnje između obrazovnih ustanova, gospodarstva i Grada te začetak novih partnerstva i mogućnosti za daljnji rad na unaprjeđenju kvalitete obrazovanja.

EU je 2014. godine donijela novu odluku kojom se mladima omogućava i olakšava prijelaz iz obrazovnog sustava u svijet rada, *Garancija za mlade*, kao i novi program ERASMUS+, kojoj olakšava mobilnost i stručno usavršavanje mladih, kako bi se prilagodili novom tržištu rada. Svi ključni dionici na području Poreča mogu iskoristiti ova sredstva ne bi li uspješnije ostvarili ciljeve iz područja svoje djelatnosti: obrazovni sustav obrazovao je za tržište rada, gospodarski sektor osigurao ljudski kapital, djelatnike za uspješno obavljanje djelatnosti kojima se bave, a javna uprava dala potporu istima u cilju javnih interesa i razvoja grada. U Hrvatskoj sve aktivniju ulogu preuzimaju "otvorena ili pučka učilišta", ustanove za obrazovanje odraslih, koji prate trendove potreba te nude osposobljavanje za tržište rada, koristeći pri tom, u cilju unaprjeđenja kurikulumu i verificiranje programa sredstva iz europskih fondova i programa.

Veliku ulogu u ovim procesima ima i civilni sektor. Kako je obrazovni sustav troma i spora društvena institucija, civilni sektor sve više preuzima obrazovnu ulogu, odnosno osigurava znanja i vještine potrebne mladima ne bi li im olakšala društveno uključivanje općenito, uključivanje na tržište rada, kao i unaprijedila njihov osobni razvoj, a kroz neformalno obrazovanje koje je karakteristična aktivnost za civilni sektor. Iz tog aspekta, može se reći da u porečkom civilnom sektoru još uvijek ne postoji svijest o važnosti i ulozi koju njihove aktivnosti mogu imati. Niti jedna organizacija civilnog sektora nije naglasila važnost neformalnog obrazovanja i aktivnosti kojima se neformalnom edukacijom stječu kompetencije potrebne za uspješno uključivanje na tržište rada, osim udruge čiji su korisnici osobe s invaliditetom i kroničnim bolestima, koje imaju programe za osposobljavanje za rad. Vjerujemo da većina organizacija civilnog društva nije osvijestila da se upravo provedbom redovnih aktivnosti za mlade ili sudionike uči, a da to i čine ali nisu upoznati s vrijednostima neformalne edukacije, kako bi mogli eksplicirati vještine i znanja koje mladi mogu steći volontirajući ili sudjelovanjem u planiranju, provedbi i evaluacijama redovnih aktivnosti.

Stoga je potrebno više ulagati u unaprjeđenje planiranja i provedbe aktivnosti (projekta) kako bi se jasno ukazalo na vrijednosti programa, ali i usmjerilo ih na neformalnu edukaciju mladih. Niti jedna udruga nije potvrdila da njeni članovi posjeduju *youthpass* potvrdu ili slične potvrde o sudjelovanju na projektima, kao što niti ne izdaju potvrde o stečenim kompetencijama za vrijeme volontiranja, osim što se u okviru projekta Poreč Zdravi grad izdaju potvrde o volontiranju na zahtjev. I na kraju, kako je cilj strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije usklađivanje obrazovnog sustava, znanosti i tehnologije potrebama gospodarstva odnosno razvoju, potrebno je slijediti mjere među kojima je i reforma kurikulumu, koja će omogućiti i podržavati ovakvu suradnju.

Tijekom prvog ciklusa savjetovanja s ključnim dionicima prikupljeno je tek nekoliko prijedloga. **Rezultati te prve internetske javne rasprave se mogu svesti na nekoliko prijedloga:** *povezivanje nadležnih ministarstava i institucija, te davanje inicijative za pokretanje uvođenje nastavnih programa vezano uz obnovljive izvore energije, Europsku uniju i održivi razvoj, u strukovne i ostale škole.*

Osnovni problem u području djelovanja za mlade u području obrazovanja je promjena perspektive u kojoj se mladi percipiraju kao pasivni sudionici u procesu obrazovanja. Rijetki su primjeri dobre prakse koji upućuju na pokušaje da se mladi aktivno uključe u planiranje i provedbu aktivnosti u obrazovnom procesu, bez obzira radi li se o formalnom ili neformalnom obrazovanju, a naročito nije jasna uloga suvremenog obrazovanja te “učenje” ključnih kompetencija za cijelo životno obrazovanje.

Iako ove dvije skupine mladih – učenici i studenti, imaju različite potrebe, nužno je povezati probleme srednjoškolaca sa studentskim. Posebno je važno stvoriti uvjete za osjećaj pripadnosti gradu u kojem žive. Naime, skoro 900 učenika koji su upisani u srednje škole u Poreču, nakon završenog srednjeg obrazovanja ili nastavlja obrazovanje u nekoj od visoko obrazovnih ustanova u Puli, Rijeci ili Zagrebu, I/ili inozemstvu ili ostaju u Poreču i okolici uglavnom nezaposleni ili privremeno zaposleni. Spona između onih koji su otišli i onih koji ostaju je vrlo slaba, o čemu govori relativno mali broj udruga mladih i za mlade, kao i niskom stupnju participacije mladih, djelomično aktivnom Savjetu mladih i dr. Zato je od izuzetne važnosti da se ojača osjećaj pripadnosti gradu kako bi se mladi više povezali te postali aktivni. Tu činjenicu potkrjepljuju i rezultati upitnika o kapacitiranosti organizacija civilnog društva, odnosno procjena sudionika o položaju mladih u gradu. Većina (gotovo svi) tvrde da *Poreč nije grad po mjeri mladih, da je grad okrenut samo turizmu te da nema mjesta za mlade u Poreču.* (upitnik o kapacitiranosti, arhiva UMKI, 2014.) Iako većina sudionika smatra da je za to stanje odgovoran Grad, smatramo da najveću odgovornost i ključnu ulogu imaju obrazovne institucije. Grad je očito pokazao političku volju da zadrži mlade u gradu, time što godinama podržava programe mladih i što je još 2010. počeo planirati uređenje Centra za mlade te time što je prioritetnim skupinama za provedbu programa Zdravi grad i Plana za zdravlje utvrdio upravo djecu i mlade. U 2014. je otvoren “Centar za mlade”, a mladi su aktivno uključeni u planiranje programa. Osim toga, treba jačati ulogu obrazovnih ustanova, suradnju između srednjih škola i POUP, a posebno njegovati suradnju s udrugama, koje mogu okupljati veliki broj mladih. Neformalna edukacija se pokazala mnogo efikasnijom za stjecanje onih kompetencija za koje je teško osigurati provedbu u formalnom sustavu. Stoga, treba intenzivirati suradnju između svih organizacija koje imaju kapacitete za provedbu obrazovnih programa za mlade uz konzultiranje mladih. Ukoliko se mlade ne uključuje u planiranje i provedbu obrazovnih aktivnosti, na bilo kojoj razini, mladi osjećaju prisilu te ne sudjeluju aktivno u provedbi tih aktivnosti.

Uključivanje mladih u sve faze odlučivanja može dovesti do porasta kvalitete obrazovnih programa na svim razinama. Konkretno, treba osnaživati mlade u raznim tijelima da zaista i sudjeluju u ovim procesima (učenička vijeća, studentske zborove, savjet mladih i udruge mladih i za mlade).

3.1. ciljevi: aktivno uključivanje mladih u obrazovne procese, na svim razinama, u formalnom i neformalnom obrazovanju, usmjeravanje aktivnosti na stjecanje kompetencija za cijelo životno učenje, osnaživanje mladih i potpora mladima za odabir primjerenog obrazovnog programa, redovnog srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja (studija), kako bi se olakšalo prijelaz iz obrazovnog sustava u svijet rada, uključivanje gospodarstva i neprofitnog sektora u planiranje i provedu obrazovnih programa, jačanje svijesti o cijelo životnom obrazovanju i kompetencija potrebnih za svijet rada

3.2. specifični ciljevi: razvoj i unaprjeđenje kurikuluma srednjoškolskog, posebno strukovnog obrazovanja, stvaranje partnerstva između obrazovnih ustanova (redovnih i za obrazovanje odraslih), civilnog sektora i gospodarstva

Mjere/aktivnosti

1. uspostaviti suradnju među sektorima - obrazovnim, gospodarskim, civilnim i političkim, kako bi se kvalitetnije planirala lokalna i regionalna obrazovna politika u skladu s Nacionalnom strategijom znanosti, tehnologije i obrazovanja, nacionalnim kurikulumom srednjoškolskog obrazovanja i drugim strateškim dokumentima
2. uspostava kontinuiranog praćenja potreba za zapošljavanjem, radi usklađivanja nastavnih planova i programa (formalnih i neformalnih)
3. intenziviranje usmjeravanja mladih na profesionalnu orijentaciju u skladu s potrebama i mogućnostima mladih i tržišta rada

Indikatori provedbe i uspješnosti:

1. broj sklopljenih partnerstva između obrazovnog, gospodarskog i političkog sektora (Grada) o zajedničkom sufinanciranju aktivnosti oko izrade planova lokalne obrazovne politike (izrađena analiza potreba gospodarstva i sl.); međusektorsko stipendiranje deficitarnih zanimanja – broj stipendija u kojim sudjeluje gospodarstvo, visina ulaganja gospodarstva u stipendiranje
2. analize deficitarnih zanimanja i potreba tržišta rada, uz suradnju s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i srednjom školama te fakultetima (izrađena analiza); revidirana odluka o stipendiranju (ciljno stipendiranje za odrađena zanimanja, međusektorsko financiranje za zapošljavanje); smanjen broj mladih s evidentiranih nezaposlenih osoba, posebno sa srednjom stručnom spremom
3. broj organiziranih informativnih sastanaka s mladima o mogućnostima nastavka obrazovanja i zapošljavanja, broj sudionika koji su zainteresirani, broj učenika koji su

<p>4. unaprjeđenje kvalitete srednjoškolskih kurikuluma, uz partnerstvo s drugim ustanovama za obrazovanje i civilnim sektorom</p> <p>5. uvođenje novih programa u srednjoškolske ustanove i u ustanovu za obrazovanje odraslih (Pučko otvoreno učilište Poreč), u skladu sa zahtjevima gospodarstva i uz suradnju s gospodarstvom</p> <p>6. analiza deficitarnih zanimanja, revidiranje odluke o stipendiranju za ciljane skupine zanimanja, uz partnerstvo s gospodarstvenicima</p> <p>7. jačanje vrednovanja i poticanja volonterskog rada, kao rada kroz koji se "uči" i omogućava stjecanje osam ključnih kompetencija za cijelo životno obrazovanje, senzibiliziranje javnosti na volonterski rad</p> <p>8. uključivanje mladih u sve faze obrazovnog procesa (formalnog i neformalnog obrazovanja), od planiranja, provedbe do evaluacije</p>	<p>posjetili HZZZ radi profesionalne orijentacije, broj radionica o zanimanjima u kojima mladi profesionalci i studenti upoznaju učenike s obrazovnim ustanovama i radnim mjestima</p> <p>4. sklopljeno partnerstvo s drugim ustanovama i gospodarstvom, novi oblici obrazovnog rada i novi modeli škole i studentske prakse; broj prijava na javne pozive i natječaje za financiranje iz EU fondova i programa i broj prihvaćenih prijava za financiranje programa i projekta za unaprjeđenje kurikuluma i uvođenje novih programa srednjoškolskog obrazovanja i osposobljavanja, u partnerstvu</p> <p>5. broj novih obrazovnih programa i program osposobljavanja, broj polaznika obrazovnih programa</p> <p>6. nova odluka o stipendiranju, broj stipendija za ciljane skupine uz međusektorsko financiranje</p> <p>7. provedena kampanja o volontiranju kao učenju, broj volontera, broj izdanih potvrda o volontiranju, broj izdanih potvrda o stečenim kompetencijama, broj programa neformalnog obrazovanja za stjecanje kompetencija za ulazak u svijet rada namijenjenih mladima</p> <p>8. broj mladih uključenih u radne skupine za promjenu pristupa obrazovanju i cijelo životno učenje, broj mladih uključenih u planiranje aktivnosti, provedbu i evaluaciju, broj organiziranih sastanaka u kojima sudjeluju mladi s temama cijelo životnog obrazovanja</p>
--	--

Nositelji aktivnosti: gospodarstvo (ekonomski sektor), obrazovne ustanove, organizacije civilnog društva, Savjet mladih, Grad Poreč-Parenzo, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Izvori financiranja: ekonomski sektor (gospodarstvo), nadležna ministarstva, Grad Poreč-Parenzo, EU fondovi i programi

4. Socijalna (društvena) uključenost mladih

Prethodno je ustanovljeno kako nedostaju podaci koji bi mogli upućivati na ciljne skupine društveno isključenih mladih, osim skupine nezaposlenih mladih. Društvena isključenost mladih se očituje u svim sferama života. Društvena isključenost mladih može biti uvjetovana različitim uzrocima, pa govorimo o skupinama mladih s manje mogućnosti. Faktori koji mogu utjecati na marginaliziranje pojedinih skupina mladih jesu:

1. prihod domaćinstava i materijalna deprivacija: loš ekonomski položaja obitelji iz kojih dolaze mladi, odnosno loš ekonomski položaj mladih koji može biti uzorkovana:

- dugotrajna nezaposlenost članova obitelji, nezaposlenost mladih duža od godinu dana, dugotrajna bolest u obitelji, smrt u članova obitelji,

2. smanjene mogućnosti zbog smanjenih sposobnosti koje otežavaju samostalno obavljanje svakodnevnih i radnih aktivnosti (fizičkih i drugih, učenici i mladi s teškoćama, invalidnost, posljedice kroničnih bolesti i dr.)

3. smanjene mogućnosti zbog društvenih obilježja (pripadnosti naciji, etničkoj skupini, rodna pripadnost i s.), odnosno diskriminacije društva temeljem nekog obilježja

4. smanjene mogućnosti zbog nejednakog pristupa obrazovanju, tržištu rada i dr. radi posljedica poremećaja u ponašanju i dr. (mladi izvan obrazovnog sustava i sustava rada (NEET))

5. smanjene mogućnosti zbog neuključenosti u odlučivanje (na svim razinama, od obitelji, škole, radnog mjesta i procesa političkog odlučivanja)

Slijedi pregled mjera i indikatora provedbe i uspješnosti:

1. cilj: povećati društvenu uključenost mladih	
1.1. specifični ciljevi: podržati partnerstva i programe koji imaju cilj povećanje društvene uključenosti mladih, senzibilizirati zajednicu za problem društvene isključenosti mladih	
Mjere/aktivnosti: <ol style="list-style-type: none"> 1. podržati i unaprijediti objediniti projekte i programe koji su namijenjeni ciljnim skupinama društveno isključenih mladih; unaprijediti kvalitetu postojećih usluga za mlade u riziku od socijalne isključenosti; objediniti programe kojima je cilj smanjenje društvene isključenosti, radi veće vidljivosti i praćenja 2. analizirati postojeće kategorije mladih u riziku od društvene isključenosti i procijeniti njihovu primjerenost u odnosu na sadašnje potrebe, odnosno provesti istraživanje o rizičnim skupinama mladih u Poreču, odnosno mladima s manje mogućnosti (skupina mladih žrtava nasilja (svih vrsta) u obitelji i vršnjačkog nasilja, skupine ovisnika o opojnim drogama, skupine nezaposlenih mladih, skupine mladih izvan školskog sustava, skupine mladih oboljelih o raznim bolestima i onima s bolesti u obitelji, skupine mladih s teškoćama, skupine mladih iz loših ekonomskih uvjeta itd.) 3. uskladiti sustav kategorija rizika s stvarnim oblicima društvene isključenosti mladi; izraditi instrumente za utvrđivanje i praćenje rizičnih skupina mladih prema 	Indikatori provedbe i uspješnosti: <ol style="list-style-type: none"> 1. popisane i analizirane postojeće socijalne usluge i programi kojima se povećava društvena uključenost mladih u zajednici (mapa socijalnih usluga i programa) kako bi se objedinili i provodili efikasnije; broj financiranih projekta koji imaju cilj smanjivanje društvene isključenosti mladih, a koji nisu obuhvaćeni dosadašnjim programima i uslugama; broj objedinjenih i zajedničkih projekta provedenih u partnerstvu organizacija civilnog društva, gospodarstva i drugih institucija; broj objedinjenih programa socijalnih usluga 2. utvrđene rizične skupine mladih te određeni prioriteti za financiranje programa i projekata (partnerski projekti namijenjeni utvrđenim ciljnim rizičnim skupinama); utvrditi i odrediti prioritet za dugoročne programe 3. usklađene kategorije rizičnih skupina s nacionalnim kategorijama (izmijenjena odluka o socijalnoj skrbi u kojoj su definirani kriteriji za određivanje rizičnih skupina mladih, usklađeno sa stvarnim potrebama koje nisu obuhvaćene mjerama nacionalnih politika); uspostavljena međuresorna suradnja radi kvalitetnijeg praćenja rizičnih skupina, broj sastanaka međuresornih tijela i izrađen sustav praćenja i suradnje – prioritetne skupine); broj mladih u riziku od socijalne isključenosti koji koriste socijalne usluge, uvedene nove socijalne usluge (mentorstvo i slično u suradnji s drugim institucijama, poput Centra za socijalnu skrb); broj programa mladih i za mlade namijenjenih skupinama društveno isključenih mladih i mladih u riziku od društvene isključenosti koje se provode u Centru za mlade; 4. podaci o osposobljavanju mladih nezaposlenih (suradnja HZZ, obrazovne ustanove, POUP, Grad i poslodavci); rezultati praćenja osposobljavanja (broj mladih koji su završili osposobljavanje) i

<p>utvrđenim kategorijama</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. posebnu pozornost posvetiti programima brzog uključivanja mladih nezaposlenih iz skupine s ne/završenom osnovnom i srednjom školom u svijet rada, kao što je poticanje mladih na uključivanje u sustav učenja na radnom mjestu i poslodavce na razvoj shema učenja na radnom mjestu, informiranje mladih o modelima i mogućnostima učenja na radnom mjestu u sklopu i izvan odgojno-obrazovnog sustava, uključivanje mladih u osposobljavanje za rad prema potrebama tržišta i drugo; 5. poticanje dionika na tržištu u rada na partnerski pristup unaprjeđenju uvjeta za zapošljavanje i poduzetništvo mladih; poticanje samozapošljavanja i društvenog poduzetništva 6. evaluirati i objediniti postojeće programe prevencije nasilja, ovisnosti i drugih rizičnih faktora društvene isključenosti 	<p>zapošljavanja mladih koji su završili osposobljavanje; podaci o broju mladih uključenih u sustav učenja na radnom mjestu (suradnja s poslodavcima); analiza deficitarnih zanimanja te plan osposobljavanja mladih nezaposlenih u skladu s potrebama tržišta rada; dodjela stipendija za učenike i studente za školsku/studentsku praksu uz potporu gospodarstvenicima za zapošljavanje i mladih iz prioritetnih skupina (bez/sa završenom osnovnom i srednjom školom); provedeno ispitivanje potreba poslodavaca</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. broj aktivnosti informiranja i savjetovanja poslodavaca, mladih i obrazovnih institucija; broj organiziranih osposobljavanja mladih prema potrebama poslodavaca; broj razvijenih projektnih ideja u području tržišta rada koje su osmislile udruge mladih i za mlade; broj gospodarskih djelatnosti neprofitnog sektora i broj novozaposlenih mladih 6. izrađena evaluacija i objedinjavanje programa prevencije nasilja, ovisnosti i dr. u koji su uključeni različiti dionici (međusektorska suradnja); određeni prioriteti prema utvrđenim rizičnim skupinama
<p>Komunikacijske kampanje i mobilizacija zajednice u cilju povećanja društvene uključenosti mladih</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. informirati i uključivati sve ključne dionike u cilju jačanja društvene uključenosti, uključiti mlade i sve dionike u sve faze kampanje 	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. provedene komunikacijske kampanje: s ciljem senzibiliziranja javnosti na probleme društvene isključenosti mladih i mobilizacije zajednice, uključeni mladi u kampanju 2. povećan broj volontera i izdanih potvrda o volontiranju i stečenim kompetencijama, broj volonterskih programa kojim se stječu kompetencije za ulazak u svijet rada; broj verificirani

<ol style="list-style-type: none"> 2. jačati ulogu volonterskog rada, informiranost i edukaciju članova organizacija civilnog društva o volonterskom radu, kao mogućnosti za društveno uključivanje mladih 3. osnažiti solidarnost i međugeneracijsku solidarnost s mladima s manje mogućnosti 4. umrežiti organizacije civilnog društva u provedbi socijalnih programa, posebno socijalnih usluga i korištenju EU fondova i programa; 5. koristiti <i>Centar za mlade</i> kao platformu za društveno uključivanje mladih s manje mogućnosti, kroz volonterske programe i slično, a za te potrebe osposobiti mladu osobu za rad s mladima; 6. uključiti mlade, a posebno organizacije civilnog društva koje provode programe za mlade i udruge mladih u izradu socijalnih programa (kroz aktivnosti Fonda Zdravi grad Poreč); 7. izraditi program stambenog zbrinjavanja mladih (prema prethodnoj analizi potreba). 	<p>programa za stručno osposobljavanje za tržište rada koje organiziraju neprofitne organizacije</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. broj projekta kojima se jača međugeneracijska solidarnost, a naročito sa skupinama mladih s manje mogućnosti 4. broj mreža organizacija civilnog društva koje provode socijalne programe, a posebno socijalne usluge; broj prijavljenih projekta za financiranje iz EU fondova i programa i broj odobrenih projekta za financiranje 5. broj aktivnosti koje se provode u Centru za mlade u kojima su sudionici mladi s manje mogućnosti i broj mladih volontera; broj projekta koje provode mladi s manje mogućnosti i mladi; zaposlena osoba za rad s mladima s manje mogućnosti iz različitih izvora 6. stupanj uključenosti i broj mladih uključenih u planiranje i provedbu programa Fonda Zdravi grad Poreč 7. izvršena analiza stambenih potreba mladih radi osamostaljenja i smanjivanja društvene isključenosti (mlade obitelji podstanari i dr.)
---	--

Nositelji aktivnosti: Grad Poreč-Parenzo, Zdravi grad Poreč, sve ustanove koje se bave socijalnom skrbi, sve ustanove koje se bave obrazovanjem, organizacije civilnog društva, ekonomski sektor (socijalno odgovorno gospodarstvo), Savjet mladih, mladi, vanjski suradnici

Izvori financiranja: državni, županijski izvori (natječaji pri nadležnim ministarstvima i županiji), ekonomski sektor, EU fondovi i programi i Grad Poreč

5. Zdravlje i blagostanje (sport i dr.)

Prema prikupljenim podacima može se reći da postoje iznadprosječna ulaganja Grada u zdravlje građana, posebno djece i mladih. Postoje lokalni programi za zdravlje i jedinstveni autorski projekti koji se u Poreču financiraju i realiziraju godinama, a specifični su za čitav RH kontekst. Posebna suradnja je uspostavljena sa vrtićima i školama kroz projekt „Zajedno protiv ovisnosti“ te se realiziraju generacijski zaštitni obuhvati kroz preventivne programe za čitave generacije djece i roditelja ali i za druge važne odrasle (odgojitelji, učitelji ..). Nositelj ovih aktivnosti je projektni ured „Zdravi grad“ Poreč u suradnji sa svim relevantnim organizacijama u gradu koje se na razne načine bave zdravljem djece i mladih. Programi za zdravlje i unapređenje kvalitete života, količina aktivnosti usmjerenih promociji zdravih životnih navika i zdravih izbora, razlikuje Poreč od većine RH gradova. S druge strane se registrira veliko nezadovoljstvo aktera i građana što je posljedica njihove nedovoljne uključenosti i informiranosti. Naime, akteri koji su izričito povezani, poput zdravlja i sporta ostaju zatvoreni u svojim djelatnostima, iako imaju zajedničke ciljeve. Upravo je sport odnosno bavljenje fizičkim aktivnostima faktor zdravlja, pa je potrebno povezati napore u viziji i misiji „zdravlje za sve za 21. stoljeće“, a posebno zdravlje za mlade.

Iako je Poreč kvalitetno umrežen javno zdravstvenim uslugama za sve dobne skupine građana, mnogobrojnim programima koji se financiraju kroz Fond Zdravi grad Poreč, odnosno kroz Proračun Grada Poreča-Parenzo, zbog čega je primjer dobre prakse ne samo u Županiji, nego i Hrvatskoj, ne postoji jasno artikulirana povezanost između nekih čimbenika zdravlja i mladih. Ono što se posebno i najviše ističe je nedovoljna povezanost između sportskih aktivnosti (fizičkih aktivnosti) i zdravlja. Planiranje i unaprjeđenje sporta, sportskih aktivnosti i općenito fizičke aktivnosti su prema Zakonu o sportu u RH prepušteni Sportskoj zajednici, što bi trebalo osigurati provedbu ciljeva koji se odnose na rekreativno bavljenje sportom, odnosno bavljenje sportom kao faktorom zdravlja. No, čini se da je kao i u drugim gradovima i općenito u Hrvatskoj ovaj aspekt bavljenja sportom izostao u organizaciji i načinu rada porečke Sportske zajednice. Sami sportski djelatnici uviđaju da je glavni motiv djece i mladih za bavljenje sportom postizanje uspjeha, ali što je još više zabrinjavajuće, postizanje uspjeha je i osnovni kriterij za financiranje, iako nije eksplicite definirano kao takvo. Usprkos bogatom programu Fonda Zdravog grada izostaje povezanost svih programa za zdravlje sa sektorom sporta te afirmacija i jačanje rekreativnog bavljenja sportom kod djece i mladih. Sportske zajednica ne povezuje vlastite programe s programima za zdravlja djece i mladih. Poreč je grad u kojemu je izuzetno natprosječno razvijen sustav savjetodavnog i edukativnog rada s djecom i mladima u segmentu zaštite zdravlja i to kroz lokalne programe Zdravog grada i suradničkih institucija. No, temeljem analize i podataka predlaže se da se ojača uloga koju ima Sportska zajednica kao tijelo koje okuplja i sportske djelatnike i djecu i mlade, te kao

takva krovna organizacija može djelovati u smjeru unaprjeđenje zdravlja te u fokus svog interesa, osim natjecanja, treba staviti zdravlje. Ovim Programom pokušava se potaknuti sve dionike koji sudjeluju u političkom odlučivanju i planiranju zdravlja da kvalitetnije koriste postojeću strukturu (infrastrukturu – igrališta i dvorane, ljudski kapital i postojeća velika ulaganja u sport) u cilju promicanja bavljenja fizičkim aktivnostima, rekreativnog (amaterskog) sporta kao čimbenika zdravlja, stvarajući tako preduvjete za zdrave stilove života te djelujući kao zaštitni faktor zdravlja. Klubovi imaju u postizanju ovih ciljeva veliku ulogu, jer imaju direktne (neposredne) kontakte s djecom i mladima. Sudionici istraživanja i javne rasprave smatraju da nisu u mogućnosti utjecati na opće društvene trendove u ovom području. Upravo je to razlog zbog kojega smo odabrali sportske aktivnosti i rekreativno bavljenje sportom kao prioritetni cilj djelatnosti područja djelovanja za mlade “zdravlje, blagostanje”. Nacionalni i EU strateški dokumenti to i predviđaju, pa je krajnje vrijeme da se jasno pošalje poruka svim ključnim dionicima u procesima planiranja političkih odluka, dionicima i općenito javnosti o važnosti i ulozi rekreativnog bavljenja sportom, bilo da se radi o fizičkom kretanju, organiziranim sportskim aktivnostima ili individualnim zdravim navikama. Razlozi prevladavanja trendova i imperativa “uspješnosti” posebno kada se radi o radu s djecom i mladima može se potražiti u nekoliko izvora problema, nastalih djelomično kao posljedica općedruštvenih trendova i vrijednosti, a djelomično za Poreč specifičnih okolnosti:

1. nepostojanje suradnje između svih dionika, nepovezanost i nesuradnja između zdravstvenih, obrazovnih i sportskih organizacija;
2. nepostojanje preventivnih programa (prevencija nasilja, ovisnosti i dr.) u organizacijama koje se bave sportskim aktivnostima, dominantna vrijednost, čak imperativ je postizanje vrhunskih rezultata, a ne zdravlje;
3. veliki broj sportskih organizacija (88 u Registru udruga, 35 do 40 ih se financira na prijedlog Sportske zajednice, još 4 su u Proračunu), što onemogućava programsku orijentaciju i postizanje ciljeva orijentiranih ka unaprjeđenje zdravlja;
4. nedovoljna osposobljenost za rad s mladima, mladi nisu prioritet iako su kriterij za financiranje (djeluju samo u skladu s osnovnom djelatnosti, provedba sportskih aktivnosti – treninzi, natjecanja, nedovoljno educiranih trenera s licencama);
5. nepriznavanje volonterskog rada u sportskim organizacijama, nedovoljna senzibiliziranost javnosti, ali i samih sportskih djelatnika za amaterski sport;
6. ne umreženost sportskih organizacija oko provedbe programa za mlade;
7. nekorištenje EU fondova i programa za promicanje zdravlja (i sporta);
8. nepostojanje suradničkih programa u kojima se promiče zdravstveno obrazovanje među vršnjacima (*peer to peer* projekta i programa), kojima se potiče mlade na amatersko bavljenje sportom.

Zainteresiranost sportskih djelatnika za ovo područje, njihovo sudjelovanje i primjedbe upućuju na nekoliko problema proizašlih iz različitih uzroka.

Zajedničko svima je da naglašavaju važnost sporta kao alata za unaprjeđenje zdravlja mladih i uloge koju imaju ove organizacije. Tako iz njihove perspektive uzroci problema su oni koji proistječu iz sljedećeg:

1. organizacija rada klubova, poput održavanja i obnavljanja članstva
2. nezadovoljstvo kriterijima financiranja rada klubova
3. nedovoljna uključenost, informiranost i povezanost dionika koji olakšavaju uspješnost i održivost sportskih programa kao faktora unaprjeđenja zdravlja.

1. cilj: unaprjeđenje zdravlja mladih	
1.1. specifični ciljevi: senzibilizacija svih ključnih dionika i javnosti za vrijednosti amaterskog/rekreativnog bavljenja sportom, posebno kod djece i mladih kao čimbenikom za unaprjeđenje i očuvanje zdravlja	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. uključiti sve dionike koji su bitni za zdravlje mladih u izradu “plana za zdravlje mladih”, bilo kao prioritetnu skupinu u planu za zdravlje Grada ili kao zaseban plan 2. prvenstveno jačati informiranost javnosti, a posebno mladih o postojećim programima. Glavnu ulogu treba imati Fond zdravi grad Poreč - Parenzo koji ima stručnu kapacitiranost i kroz koji se i razvijaju postojeći programi te je i do sada bio nositelj ovih aktivnosti. 2. predlaže se razviti koordinaciju između obrazovnog, zdravstvenog i “sportskog” sektora radi senzibilizacije sportskih djelatnika na ulogu u radu s mladima i 	<ol style="list-style-type: none"> 1. međusektorsko tijelo na razini Grada u kojem su uključeni predstavnici svih dionika zdravlja za mlade radi izrade plana za zdravlje za mlade ili u kojemu je zdravlje mladih prioritetno područje, uključivo i predstavnike mladih; izrađen plan prikupljanja podataka o zdravlju mladih, prema prioritetnim i rizičnim skupinama mladih; mobilizirati sve interesne skupine u svrhu utvrđivanja pomoći mladima koji su u opasnosti od rizika koji se odnose na zdravlje 2. provedena komunikacijska kampanja u cilju vidljivosti postojećih programa kojima se provode ciljevi zdravlje za mlade, te komunikacijska kampanja za mobilizaciju zajednice za zdravlje mladih, broj uključenih mladih u sve faze izrade i provedbe kampanje 3. izrađen program prevencije rizičnog ponašanja i unaprjeđenja zdravlja mladih u

<p>poticanja provedbe preventivnih programa za mlade, edukacije djelatnika za rad s mladima (odgojno-obrazovna i zdravstvena funkcija sportskih aktivnosti)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. unaprijediti postojeće preventivne programe za što je potrebno objedinjavanje postojećih preventivnih programa i aktivnosti na razini Grada te evaluacija, uz uključivanje mladih i svih dionika koji mogu doprinijeti unaprjeđenju postojećih programa. U tu svrhu izraditi lokalni program prevencije nasilja i ovisnosti za mlade, u koji će biti uključeni kao nositelji i sportske organizacije (povezati i objediniti sa istim u području društvene uključenosti mladih) 4. umrežavanje sportskih organizacija, kao i drugih organizacija civilnog društva čija je djelatnost zdravlje, radi provedbe zajedničkih programa za unaprjeđenje zdravlja mladih 5. koristiti EU fondove i programe radi provedbe programa za zdravlje i preventivnih programa u sportskim i drugim organizacijama u cilju unaprjeđenja zdravlja; 6. educirati sportske djelatnike za rad s mladima, a posebno u području volonterskog rada s mladima radi uključivanja mladih u volonterske aktivnosti 	<p>kojem su uključene rekreativne sportske aktivnosti; izmijenjen pravilnik o financiranju sportskih organizacija koji podržava rekreativni sport, u kojem se više vrednuju aktivnosti sportskih klubova i drugih organizacija kojima je cilj unaprjeđenje zdravlja mladih; broj edukacija sportskih djelatnika za rad s mladima; broj aktivnosti koje provode sportski klubovi kojima je cilj zdravlje; izrađen plan i programa rada školskih sportskih društava u suradnji sa sportskim organizacijama s ciljem povećanja broja učenika koji se bave nekom sportskom aktivnosti (termini i suradnja za rekreativno bavljenje sportom)</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. osnovano tijelo za praćenje, odnosno tijelo za planiranje i provedbu evaluacije svih programa za prevenciju rizičnih ponašanja mladih kao i izradu lokalnog programa prevencije rizičnog ponašanja mladih (povezati i objediniti s istim u području socijalne uključenosti mladih); prema izrađenim dokumentima, izrađeni kriteriji za financiranje aktivnosti i programa za zdravlje mladih, u svim područjima 5. umrežene organizacije civilnoga društva i drugih dionika koje se bave aktivnostima i programima koji unaprjeđuju zdravlje mladih (minimalno 4 mreže); provedene edukacije za članove organizacija civilnoga društva (sportske klubove i druge), minimalno 10, o važnosti umrežavanja, načinima rada s mladima, mogućnostima zajedničkih programa za mlade, uz uključivanje mladih radi unaprjeđenja zdravlja mladih 6. prijavljeno barem 1 do 2 za financiranje iz EU fondova ili programa, u kojem sudjeluju mreže organizacija koje se bave unaprjeđenjem zdravlja mladih, s naglaskom na sportske, broj mladih uključenih u projekte, broj odobrenih projekta 7. broj edukacija za rad s mladima, broj volonterskih programa u sportskim
---	--

7. uvođenje programa za zdravlje među mlade na način da mladi budu nositelji takvih programa.	organizacijama 8. uključenost predstavnika organiziranih oblika mladih u sva tijela za provedbu plana za zdravlje mladih (posebna uloga članova Savjeta mladih); osnovan fond za financiranje programa i projekata mladih koji imaju cilj unaprjeđenje zdravlja mladih (potpore malih vrijednosti za udruge mladih i za mlade te inicijative mladih).
---	--

Nositelji aktivnosti: Grad Poreč-Parenzo, Sportska zajednica Poreča, organizacije civilnog društva kojima je cilj unaprjeđenje zdravlja, javno zdravstvene ustanove i sl.

Izvori financiranja: državni, županijski i drugi izvori financiranja, EU fondovi i programi, Grad Poreč-Parenzo.

6. Područje zapošljavanja i poduzetništva

Opći ciljevi i problemi u području zapošljavanja i poduzetništva koje naglašava EU strategija su:

Ciljevi: pružiti mladima podršku za zapošljavanje, bilo kao zaposlenicima, bilo kao poduzetnicima

Glavni problemi u EU: nezaposlenost mladih (dugotrajna); nezaposlenost u ukupnoj populaciji; samozapošljavanje mladih; otvaranje obrta ili tvrtki; mladi s privremenim ugovorima o radu

Problemi koji se iskazuju u ovom području posljedica su ekonomske krize u Hrvatskoj i EU, što stvara buduće “izgubljene generacije”. Zbog toga je EU i donijela paket mjera za olakšavanje ulaska na tržište rada, *Garancija za mlade 2020* kako bi smanjila nezaposlenost mladih. EU Komisija je donijela u ožujku, pri ocjeni stanja i provedbi reformi, sljedeće zaključke koji se tiču mladih:

(14) Stope zaposlenja i aktivnosti među najnižima su u EU-u, a posebno su niske za mlade i starije osobe. Ako se zanemare ciklička kretanja, ti su

ishodi na tržištu rada djelomično povezani s institucijskim okvirom i okvirom politika. Hrvatska je pokrenula reforme tržišta rada kako bi povećala fleksibilnost na tržištu rada. Prva faza reforme završena je 2013., a bila je usredotočena na reguliranje ugovora o radu na određeno vrijeme. Vlada je u siječnju 2014. donijela drugi zakonodavni prijedlog kojim se omogućuje smanjenje troškova otpuštanja skraćivanjem i pojednostavljivanjem postupaka te povećanje fleksibilnosti radnog vremena. Osim toga bi se uveli fleksibilniji oblici zapošljavanja, poput ugovora o radu s nepunim radnim vremenom. S pomoću navedenih promjena Hrvatska bi se približila ostalim usporedivim zemljama u pogledu indeksa zaštite radnih mjesta. Iako se očekuje da će te reforme imati pozitivan učinak na ukupnu zaposlenost, one uključuju i povećan rizik segmentacije tržišta rada, uključujući veću upotrebu ugovora o radu na određeno vrijeme... Iako nezaposlenost i dalje raste, financiranje i opseg aktivnih mjera politike na tržištu rada, kojima se omogućuje poboljšani pristup tržištu rada i duži ostanak na njemu, i dalje su ispod prosjeka, osobito u pogledu mladih ljudi, dugotrajno nezaposlenih osoba i starijih zaposlenika. Administrativni kapacitet Hrvatskog zavoda za zapošljavanje pod velikim je pritiskom, među ostalim na regionalnoj razini. Ne postoji opći sustav praćenja i ocjene razvoja na tržištu rada i potreba tržišta rada, uključujući predviđanje potreba za vještinama, kao ni redovna ocjena aktivnih mjera politike na tržištu rada. Udio neprijavljenih plaćenih djelatnosti je visok.

(15) Situacija na tržištu rada posebno je zabrinjavajuća za mlade ljude jer se njihova nezaposlenost drastično povećala te je 2013. dostigla gotovo 50 %, dok se i dalje povećava udio mladih koji ne rade, ne obrazuju se niti se stručno usavršavaju. Važni izazovi uključuju uspostavljanje kontakta s neprijavljenim mladima i pokretanje privatnog sektora kako bi se omogućila veća ponuda stručne prakse, u skladu s ciljevima Jamstva za mlade. Hrvatska je suočena i s teškim izazovima u području obrazovanja u pogledu relevantnosti za tržište rada i kvalitete nastave u svim sektorima obrazovanja. Učenje kroz rad i profesionalno usmjeravanje u srednjoškolskom i visokom obrazovanju nisu razvijeni, a u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, kao i u srednjoškolskom i visokom obrazovanju, niska je razina uključenosti poslodavaca. Stope zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale znatno su niže od onih u ostatku EU-a. U tijeku je reforma zastarjelog sustava za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u obliku prijedloga za nove školske programe. Još nisu provedeni Hrvatski kvalifikacijski okvir i Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, kojima bi trebalo poboljšati obrazovne rezultate te ih uskladiti s potrebama na tržištu rada.

(16) Visoka nezaposlenost i niska razina sudjelovanja na tržištu rada doveli su do pogoršanja socijalne situacije u Hrvatskoj. Udio osoba kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost posljednjih se godina povećao i znatno je iznad prosjeka EU-a....Kada korisnici počnu raditi, više se ne mogu koristiti nekima od tih socijalnih naknada, što ih odvraća od uključivanja na tržište rada.

(http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_croatia_hr.pdf, 05. 07. 2014.)

Prema rezultatima dosadašnje analize, mladi Poreča se suočavaju s istim problemima kao i mladi u Hrvatskoj:

- *raste broj nezaposlenih mladih bez ili sa srednjom stručnom spremom: 46 mladih bez i sa završenom osnovnom školom, 193 sa srednjom i 64 sa završenom višom i visokom je evidentirano nezaposleno!*⁵
- *nema evidencije o dodatnom, cijelo životnom usavršavanju;*
- *nema suradnje, programa ili aktivnosti koja uključuje sve sektore, a posebno privatni;*
- *neprijemljive kompetencije za tržište rada – najviše nezaposlenih mladih u uslužnim i trgovačkim zanimanjima (104), ostala jednostavna zanimanja i administrativni poslovi (109)!*
- *mali udio mladih s tercijarnim obrazovanjem;*
- *povećavati kapacitete poduzetničkih kreativnih inkubatora ili laboratorija (u Poreču je otvoren novi Poduzetnički inkubator Poreč-Parenzo za IT i kreativnu industriju za 20 novih radnih mjesta bespovratnim sredstvima Ministarstva poduzetništva i obrta RH, programa Poduzetnički impuls), nema socijalnog poduzetništva, programa osposobljavanja za tržište rada, a s druge strane postoji veliki broj udruga čija je djelatnost kultura, koje provode aktivnosti kojim se stječu različite kompetencije, od likovnih radionica, organizacije koncerata do proizvodnje suvenira ili onih koji njeguju kulturnu baštinu, tehničke kulture ili hobističke djelatnosti koje mogu usmjeriti svoje aktivnosti na neformalno učenje;*
- *nema vrednovanja volonterskog rada i stečenih kompetencija;*
- *ne koriste se EU fondovi i programi za usavršavanje i mobilnost mladih, kao niti mjere i programi iz Jamstva (garancije) za mlade.*

Na internetskoj javnoj raspravi/forumu održanom tijekom ožujka i travnja 2014. o ovom području se izjasnilo svega dva sudionika, koji su ponudili sljedeća rješenja (sugestije):

- *...povezivanje nadležnih Ministarstava, institucija te davanje inicijative za pokretanje uvođenja nastavnih programa vezano uz obnovljive izvore energije, Europsku uniju i održivi razvoj, u strukovne i ostale škole...*
- *...planiranje programa s prakse na posao za konkretna, deficitarna zanimanja.*

⁵ Podaci se odnose na broj evidentiranih nezaposlenih u Ispostavi HZZ Poreč, čime su obuhvaćene i prijave mladih nezaposlenih iz susjednih općina. Međutim, iz analitičkog aspekta ova činjenica ne mijenja drastično sliku, jer je to područje dnevne migracije, bez obzira na administrativnu podijeljenost i nadležnost jedinica lokalne samouprave. Činjenica da grad, kao niti druge općine u susjedstvu ne žive izolirano, naročito što se tiče davnih migracija i komunikacija mladih, kao i činjenica da se poslodavci nalaze i u okruženju ovi podaci trebaju biti poticaj JLS i poslodavcima u okruženju da zajedno planiraju ljudski kapital.

Na javnoj raspravi/forumu održanom 9. svibnja 2014. u Poreču raspravljalo se o objedinjenim područjima *zapošljavanja, poduzetništva i kulture (i stvaralaštva)* kako bi se potaknula promjena perspektive o stvaralaštvu, kao preduvjeta za poduzetnički način razmišljanja i zapošljavanja. Rezultati rasprave su pokazali da postoji svijest o nužnosti promjena oko mogućnosti rješavanja problematike zapošljavanja (više u području kulture i stvaralaštva). U budućem promišljanju problematike zapošljavanja, a obzirom da postoji čitav niz međunarodnih (EU) izvora financiranja, kao i mjera i programa koji se nude kroz strukturne i druge fondove i programe, pa tako i kroz mjere poticanja zapošljavanja mladih koje provodi HZZ, potrebno je uložiti napore da se što više uključe svi dionici i promjeni ova statična perspektiva koja je karakteristična za postojeće tržište “evidentiranih nezaposlenih” i poslodavaca, kao i sustav obrazovanja – statičan i spor sustav u kojem vrlo malo sudionika pristupa ovom problemu aktivno.

1. cilj: pružiti mladima potporu za zapošljavanje, bilo kao zaposlenicima ili poduzetnicima	
2. specifični ciljevi: aktivnije korištenje postojećih mjera za poticanje zapošljavanja; uspostava suradnje među sektorima – posebno obrazovnog i poslodavaca; unaprjeđenje kurikuluma ⁶ i školskih programa, odnosno usklađivanje s potrebama tržišta rada; uvođenje novih programa osposobljavanja koje će provoditi obrazovne ustanove u suradnji s poslovnim sektorom; priznavanje i jačanje vrijednosti volonterskoga rada i neformalne edukacije.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> ispitivanje potreba poslodavaca (zanimanja, kompetencije), npr. upitnik kojim se ispituju potrebe za ljudskim potencijalom kako bi se nedostatak financirao kroz program stipendiranja i profesionalnu orijentaciju imenovanje radne skupine za uvođenje novih inovativnih modela stipendiranja i profesionalne orijentacije, u kojima sudjeluju poslodavci, predstavnici obrazovnih institucija, grada te Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, s ciljem uvođenja novih modela profesionalne orijentacije i stipendiranja za formalno obrazovanje, te osposobljavanje odnosno prekvalifikaciju za pojedina deficitarna zanimanja. Potrebno 	<ol style="list-style-type: none"> ispitane potrebe poslodavaca, rezultati analize potreba poslodavaca isto kao i za područje obrazovanja i osposobljavanja (revidirane odluke o stipendijama, novi modeli stipendiranja - međusektorsko stipendiranje, novi programi i modeli sufinanciranja osposobljavanja za rad i dr.); imenovana radna skupina za izradu plana

⁶ JLS iz okruženja, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, školama i njihovim osnivačem, udruženjima poslodavaca (udruženjima obrtnika, Gospodarskom komorom i sl.) mogu potaknuti suradnju oko unaprjeđenja kurikuluma, kako bi se lakše i brže mijenjali programi i usklađivali s potrebama tržišta rada, a uz postojeće ljudske resurse.

<p>je uključiti mlade nezaposlene u ove modele te sačiniti plan samo/zapošljavanja za ovu skupinu, kao i za mlade koji jesu u obrazovnom sustavu, a obrazuju se za zanimanja koja se ne traže na tržištu rada (povezati s područjem obrazovanja i osposobljavanja)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. informirati i educirati organizacije civilnoga društva za korištenje postojećih mjera poticanja zapošljavanja mladih (HZZ) kako bi mladima pružili mogućnost da steknu radno iskustvo i kompetencije, a s druge strane ojačali ljudske potencijale (kapacitete) u udrugama 4. informirati i educirati udruge i mlade nezaposlene osobe o mogućnostima samozapošljavanja i socijalnog poduzetništva, posebno u funkciji glavne gospodarske grane – turizma) 5. potaknuti organizacije civilnoga društva, obrazovne ustanove i druge potencijalne prihvatljive prijavitelje da prijavljuju projekte kojima se jačaju ljudski potencijali te na taj način pokrenu zapošljavanje mladih (EU fondovi i drugi programi EU) 6. uspostaviti sustav praćenja uključivanja mladih u različite oblike učenja na radnom mjestu; pokrenuti i organizirati rasprave te izradite preporuke o razvoju sustava učenja na radnom mjestu na sjednicama relevantnih stručnih radnih tijela s ciljem unaprjeđenja sustava regulative i poticaja vezanih za učenje na radnom mjestu na lokalnoj i regionalnoj razini 7. poticati mlade na uključivanje u sustav učenja na radnom mjestu i poslodavce na razvoj shema učenja na radnom mjestu; informirati mlade o modelima i mogućnostima učenja na radnom mjestu u sklopu i izvan odgojno-obrazovnog sustava 8. izraditi program prakse, stažiranja i edukacije za mlade nakon izlaska iz obrazovnog sustava u suradnji s kulturnim, obrazovnim ustanovama, kao i organizacijama civilnog društva i poduzetnicima 9. potaknuti stvaranje baze podatka o neformalnom i cijelo životnom obrazovanju na 	<p> smanjivanja nezaposlenosti mladih i izrađen plan smanjivanja nezaposlenosti mladih</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. broj informativnih sastanaka s organizacijama civilnog društva o mjerama poticanja zapošljavanja, broj korištenih mjera za poticanje zapošljavanja mladih (HZZ) povećan za 30%; povećan broj mladih koji sudjeluju u raznim oblicima profesionalne orijentacije i savjetovanja mladih radi bržeg zapošljavanja, suradnja HZZ-a i organizacija civilnoga društva 4. broj sudionika edukacija o novim oblicima zapošljavanja (samozapošljavanje i socijalno poduzetništvo), broj održanih edukacija 5. broj prijavljenih projekata organizacija civilnog društva i drugih organizacija kojima se jačaju ljudski potencijali, broj mladih uključenih u projekte, broj mladih zaposlenih 6. imenovana radna skupina za razvoj modela sustava učenja na radnom mjestu (međusektorska suradnja); provedena javna rasprava o modelima učenja na radnom mjestu i van njega 7. izrađen lokalni model praćenja uključivanja mladih u različite oblike učenja na radnom mjestu prilagođen lokalnom i regionalnom kontekstu, broj informativnih sastanak, javnih rasprava i radnih sastanaka na kojima se
---	---

<p>nivou grada u suradnji sa svim sektorima (sastavni dio izvještaja javnoj upravi, obrtničkoj i gospodarskoj komori ili udruženjima) – kulturni i ljudski kapital grada</p>	<p>uspostavlja suradnja o modelima učenja na radnom mjestu i van njega</p> <p>8. izrađen programa prakse na razini grada</p> <p>9. stvorena baza podatka o neformalnom i cijelo životnom učenju na razini grada</p>
--	---

Nositelji aktivnosti: HZZ, Grad Poreč-Parenzo, mladi, poslodavci (gospodarska komora, obrtnička komora i udruženja), vanjski suradnici

Izvori financiranja: državni, županijski i drugi izvori financiranja, poslodavci, nadležne komore, Grad Poreč-Parenzo.

Konačno, problem nezaposlenosti je gorući problem mladih. Rješavanje ovoga problema ne ovisi samo o mladima i stanju na tržištu rada, to je problem u rješavanje kojega trebaju biti uključen obrazovni sustav, poslodavci i lokalna zajednica. Posljedice nezaposlenosti su društvena isključenost mladih, što dovodi do narušenog mentalnog zdravlja, siromaštva i pasivnosti. Ove posljedice mogu trajno ometati razvoj lokalne zajednice, stoga se rješavanje ovoga problema ne može prepustiti samo mladima. Veliku odgovornost imaju poslodavci, koji se najčešće aktivno ne uključuju u rješavanje ovoga problema, nego pasivno otežavaju mladima uključivanje u društvo. Mladi, s druge strane pristaju na bilo kakve poslove, pod bilo kakvim uvjetima, a često vrlo neaktivno “traže posao” za zanimanje za koje su se školovali, umjesto u skladu s kompetencijama koje su stekli. Ovu perspektivu treba promijeniti, kao i perspektivu poslodavaca da je obrazovanje mladih za određena zanimanja problem države, a ne i njihov problem, često samo prigovarajući da ne mogu dobiti “kadrove” koji im trebaju, a ne uključujući se u obrazovne procese, osiguravajući i stimulirajući mlade za obrazovanje za zanimanja koja su im potrebna, osiguravajući primjenu praksu i sl.

7. Kultura i stvaralaštvo

Opći ciljevi i problemi u području kulture i stvaralaštva koje naglašava EU strategija su:

Ciljevi: poticati i davati podršku mladima kroz bolju kvalitetu ulaska i participacije u kulturi, promocija osobnog razvoja, unaprjeđenje sposobnosti učenja, interkulture vještine, razvijati i poticati fleksibilne vještine za buduće radne mogućnosti. Razvijanje talenta, kreativnih vještina, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih, širenje pristupa alatima stvaralaštva, osobito onima koji uključuju nove tehnologije

Glavni problemi: niska razina sudjelovanja mladih u amaterskim umjetničkim aktivnostima, niska razina sudjelovanja u umjetničkim aktivnostima, nedovoljno sudjelovanje u sportu i drugim oblicima slobodnog vremena, klubovima ili drugim organizacijama za mlade, nepoznavanje (učenje) najmanje dva strana jezika

Poreč je grad bogat kulturnom baštinom, tradicijom održavanja kulturnog nasljeđa, bogat potencijalima. Osim, što za razliku od mnogih gradova ima osigurane prostore u kojima se mogu organizirati mnogobrojne aktivnosti za mlade, poput kina, kazališta, sada i Centra za mlade, galerija i muzeja te aktivne knjižnice u kojima se odvijaju raznovrsni “kulturni” programi, aktivne su i organizacije civilnog društva. Radi se o udrugama koje promiču glazbenu, likovnu i filmsku kulturu. Glavni problem koji se nameće je svojevrsan antagonizam između institucionalne i alternativne kulture koju čine aktivnosti koje osmišljavaju i provode uglavnom mladi, odnosno mlađa populacija. Nove obrasce i kulturne proizvode koje nude organizacije civilnog društva nastale su nakon Domovinskog rata, pa su one nositelji kulturnih promjena. Posebnu skupinu udruge čine one čija je djelatnost povezana s očuvanjem etničkog identiteta nacionalnih manjina, za koje pripadnici imaju i političke predstavnike u vlasti (vijeća nacionalnih manjina). Koliko mladih je aktivno u tim udrugama podataka nemamo, no potrebno je istražiti kako bi ih se uključilo u unaprjeđenje ovoga područja. Kako nemamo podataka o provedenim evaluacijama programa (osim izvještaja izvršenja za korisnike čije programe financira Grad) te kako se iz javne rasprave dalo naslutiti da postoji nezadovoljstvo mladih postojećim programima, postoji potreba da se kvalitetno preispita usklađenost potreba mladih i građana općenito s trenutnom kulturnom ponudom, da se evaluiraju postojeći programi kako bi se potaklo nove oblike suradnje između civilnog sektora i javnih ustanova u kulturi. Nemamo pouzdanih podatka o ovom sektoru, osim indicija s javnih rasprava, koje govore o neartikuliranom nezadovoljstvu, i antagonizmu, potrebno je hitno uspostaviti nove odnose kako bi se javnih prihodi uspješnije usmjeravali prema potrebama mladih Poreča. Izradom “kulturne strategije” može se doći do pouzdanih rezultata koji bi mogli smanjiti tenzije i postojeći jaz između institucionalnog i alternativnog, između dominantne kulture i kulture mladih. Poreč ima ljudski potencijal koji treba usmjeriti k stvaranju stvaralačkog okruženja te razvijati poduzetnički duh upravo u području kulture i tehničke kulture. Zbog svih postojećih resursa Poreč bi se mogao ucertati na europsku kartu kreativno- poduzetničkih inkubatora, što bi moglo donijeti nova radna mjesta, zadržavanje mladih, kao i povoljno utjecati na budući razvoj. *Jadranska mladinska platforma* bi mogla pružiti upravo potrebnu podršku i platformu za razmjenu ideja između mladih u regiji.

Osim toga, nemamo informacija koriste li sredstva iz drugih izvora (barem nije iskazano) za što postoje velike mogućnosti, iz EU fondova i programa, namijenjenih ne samo kulturi, nego i razvoju ljudskih potencijala i sl. Ukoliko se ne koriste i drugi izvori financiranja (a prema iskazanome ne), potrebno je osnažiti udruge, a posebno mlade sa znanjima i vještinama potrebnim za prikupljanje sredstava, kao i projektnog menadžmenta. Naime i civilno društvo i "kultura" predstavljaju platformu za razmjenu ideja i njihovu verifikaciju. Problemi i nedostaci postojećeg stanja čije rješavanje bi moglo potaknuti protok ideja u ovim društvenim sektorima jesu:

- velika ulaganja u institucionalnu kulturu, ne postoji suradnja i protok ideja između institucionalne i izvaninstitucionalne kulture;
- raste broj nezaposlenih mladih bez ili sa srednjom stručnom spremom, a nema novih i dodatnih programa i aktivnosti osposobljavanja te neformalnog učenja kojima bi se mlade uključilo u zajednicu, projekti su uglavnom orijentirani na konzumiranje proizvoda i usluga, nema evidencije o dodatnom, cijelo životnom usavršavanju, mladi stječu neprimjerene kompetencije za tržište rada – najviše nezaposlenih mladih u uslužnim i trgovačkim zanimanjima (104), ostala jednostavna zanimanja i administrativni poslovi (109), pa se stvara neaktivan višak koji vodi u društvenu isključenost, nema programa osposobljavanja za tržište rada
- mali udio mladih s tercijskim obrazovanjem, nisu na raspolaganju gradu
- nema suradnje, programa ili aktivnosti koji uključuju sve sektore, a posebno privatni u području kulture
- potrebno je povećati broj poduzetničkih kreativnih inkubatora ili laboratorija (tijekom izrade ovoga Programa otvoren je **Poduzetnički inkubator Poreč-Parenzo za IT i kreativnu industriju za 20 novih radnih mjesta bespovratnim sredstvima Ministarstva poduzetništva i obrta RH, programa Poduzetnički impuls**); nije razvijeno društveno (socijalno) poduzetništvo, a s druge strane postoji veliki broj udruga čija je djelatnost kultura, koje provode aktivnosti poput likovnih radionica, organizacije koncerata do proizvodnje suvenira ili onih koji njeguju kulturnu baštinu što ukazuje na mogućnost razvoja u ovom smjeru
- ne vrednuje se volonterski rad i kompetencije stečene takvim radom
- ne koriste se EU fondovi i programi za usavršavanje i mobilnost mladih.

Na javnoj raspravi/forumu održanom 9. svibnja 2014. u ovoj grupi je sudjelovalo 19 sudionika, mladih, predstavnika udruga i ustanova u kulturi te gospodarstvenika, a sudionici su se složili oko većine navedenih problema te dodali sljedeća objašnjenja kao potencijalne uzroke ovakvog stanja:

- nedostatak informacija i komunikacije između ključnih dionika (osobito Grada i udruga mladih)

- nekorištenje dostupnih sredstava – nevladine udruge/organizacije oslanjanju se uglavnom isključivo na gradski proračun, odnosno na javne izvore prihoda
- nema poduzetničkog razmišljanja ili je onemogućeno (!)
- nema partnerstva, nepovezanost između raznih dionika, loša međusektorska povezanost
- neiskorištenost postojećih resursa (financijskih i prostornih)
- nedostatak poduzetničkog obrazovanja, tj. nedovoljne kompetencije u poduzetništvu.

Na javnoj raspravi/forumu, sudionici su predložili i sljedeće ciljeve:

- *ojačati komunikacijske i informacijske kanale od Grada prema udrugama mladih i mladima općenito, kao i obratno (npr. korištenjem lokalnih medija i sl.)*
- *poticati partnerstvo između organizacija civilnog društva, javnih ustanova i sl.*
- *novootvoreni centar za mlade treba učiniti živim: osnovati koordinativno tijelo svih udruga za korištenje centra za mlade (udruge bi imenovale predstavnika, tijelo bi se brinulo o rasporedu i aktivnostima)*
- *ojačati suradnju udruga mladih s privatnim sektorom (postoje pozitivni primjeri, npr. volontiranje udruga za tvrtke u zamjenu za donaciju za neku aktivnost udruge)*
- *organizacije civilnog društva trebaju razviti prijedlog samo održivosti, tj. samofinanciranja*
- *ojačati socijalno poduzetništvo (primjera ima)*
- *Grad treba dugoročno planirati zbrinjavanje svih aktivnih udruga mladih i za mlade u nekorištenim gradskim prostorima kako bi im se omogućio i/ili olakšao rad*
- *koristiti dostupne (besplatne) sustave edukacije o društvenom poduzetništvu (napomena: dvije sudionice radionice su se ponudile da to rade, jedna u okviru privatne tvrtke u kojoj radi)*
- *osnovati poduzetnički inkubator ili coworking ured za udruge mladih/mlade koje žele komercijalizirati svoj kreativni rad*
- *kreirati sustavni program suradnje udruga mladih s lokalnim tijelima (Turistička zajednica, Grad, županija, javne ustanove i sl.) i sponzorima (privatnim tvrtkama, itd.)*
- *uspostaviti pozitivnu diskriminaciju kod odlučivanja o financiranju udruga mladih koje se bave kreativnim i kulturnim aktivnostima od strane Grada – potrebno izraditi kriterije vrednovanja (napomena: ovo je mišljeno u odnosu na sportske udruge, u smislu višeg bodovanja takvih aktivnosti, ali su*

predstavnici Grada kasnije rekli da se sportske udruge kod financiranja ne boduju na takav način. Ideja se ipak može iskoristiti ako se više vrednuju projekti udruga koji su inovativni i imaju poduzetničkog potencijala). (Zapisnik s rasprave održane 09. 05. 2014.)

Tijekom rasprave sudionici su istaknuli da se u pokretanje društvenih promjena u ovom sektoru mora uključiti šira društvena zajednica, pa tako navode da je potrebna suradnja između *...jedinica lokalne samouprave, turističke zajednica, regionalnih i nacionalnih tijela, udruga mladih i za mlade, svih mladih, privatnika, sponzora, javnih ustanova (škole, itd.), medija (npr. lokalni radio i/ili novine).* (Arhiva UMKI, 2014.)

Ciljevi koji proizlaze iz prethodne analize polaze sa stajališta prema kojemu kulturu sagledavamo ne samo kao društveni prostor u kojem su građani pasivni konzumenti gotovih proizvoda, već ju oni i stvaraju. Područje kulture je područje stvaranja novih ideja, stvaralačkog i poduzetničkog promišljanja stvarnosti. Za to je potrebna mobilizacija cijele zajednice i promjena vrijednosti u smjeru poticanja ovakvog načina razmišljanja. Jedan od načina koji se pokazao inovativnim i uspješnim je poticanje i stvaranje “kreativno-poduzetničkih inkubatora/laboratorija”, za što je potrebna mobilizacija ljudskog i kulturnog kapitala u zajednici. Formalno obrazovanje će pružiti temelje, no stvarni rad i korištenje stečenog znanja i vještina je moguće jedino ukoliko se ono primjenjuje. Inače govorimo o “mrtvom kapitalu”. Zato su važni neformalno i informalno obrazovanje kao i jačanje kompetencija za cijelo životno učenje. Iz ove perspektive kulturu vidimo kao potencijal za razvoj poduzetništva i mobilizaciju potencijala u zajednici.

Kultura i stvaralaštvo mladih – platforma za pristup vlastitoj kulturi, kulturi drugih i razvoj ideja, poduzetničku i inovativnu kulturu.

1. cilj: poticati i davati podršku mladima kroz bolju kvalitetu ulaska u kulturu i participacije u kulturi, promocija osobnog razvoja, unaprjeđenje sposobnosti učenja, interkulturalne vještine, razvijati i poticati fleksibilne vještine za buduće radne mogućnosti. Razvijanje talenta, kreativnih vještina, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih, širenje pristupa alatima stvaralaštva, osobito onima koji uključuju nove tehnologije

2.1. specifični ciljevi:

- omogućavanje izražavanja i učenja stvaralačkog načina razmišljanja kod mladih
- ispitati zadovoljstvo građana, a posebno mladih kvalitetom postojećih programa i projekta u kulturi; razvijanje suradnje i preraspodjela sredstava između institucionalne i izvaninstitucionalne kulture mladih i za mlade; racionalno korištenje postojećih resursa u kulturi, prostornih, ljudskog potencijala i financija iz javnih prihoda (analiza uspješnosti ulaganja); izraditi “kulturnu strategiju” kako bi se jasno odredile smjernice u području kulturnog razvoja grada te ulagalo prema načelima “dobrog upravljanja” (suradnja s civilnom sektorom, racionalno korištenje vlastitih resursa i

<p>dr.); potaknuti aktere, a posebno mlade na aktivno sudjelovanje u kreiranju javne politike u kulturi grada, kako bi grad bio po mjeri građana, a posebno mladih</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontinuirana edukacija i informiranje svih dionika o kulturnim politikama okruženja u kojem živimo (EU), novim trendovima u kulturi; kontinuirana edukacija i informiranje svih dionika o prikupljanju sredstava za financiranje programa u kulturi, projektnom ciklusu i upravljanju resursima u kulturi - uključivanje mladih, posebno onih sa znanjem, vještinama i interesima za nove tehnologije i nove medije u sve aktivnosti i procese “stvaranja” kulture 	
<p>Mjere/aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. poticanje umrežavanja i potpore poduzetničkim idejama osnivanjem kreativno - poduzetničkih inkubatora u suradnji sa svim sektorima 2. usmjeravanje programa u kulturi prema novim oblicima zapošljavanja i proizvodnji kulture, ne samo konzumacije kulture 3. korištenje EU fondova i programa radi poticanja usavršavanja i mobilnosti te iskorištavanja kulturnog kapitala grada 4. analizirati kulturne potrebe i potencijale građana, a posebno mladih, u svrhu izrade kulturne strategije Poreča 5. analizirati i evaluirati postojeće programe, kako bi se utvrdila usklađenost s potrebama građana i mladih 	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. osnovane mreže organizacija civilnog društva i ustanova u kulturi; osnovan kreativno poduzetnički inkubator kao generator novih kulturnih proizvoda i zapošljavanja mladih 2. novi kulturni proizvodi i programi, broj zaposlenih mladih u “proizvodnji” kulture 3. prijavljeni projekti i programi za financiranje iz EU fondova i programa s ciljem zapošljavanja mladih u proizvodnji kulture u suradnji s poslovnim sektorom 4. analizirane kulturne potrebe i potencijali grada, posebno mladih 5. provedena vanjska evaluacija i samo vrednovanje postojećih programa prema sljedećim indikatorima: broj mladih aktivnih i pasivnih korisnika programa u kulturi, zadovoljstvo mladih programima, uključivanje mladih u planiranje programa i drugi, ljudski potencijal za proizvodnju

<p>6. izraditi kulturnu strategiju grada, uz uključivanje svih relevantnih dionika, a posebno mladih, kao i usmjeravanje ciljeva kulturne strategije prema poticanju stvaralaštva, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih, uz korištenje vlastitog ljudskog potencijala i povezivanje u regionalne saveze, koristeći pri tom nove tehnologije i nove medije</p> <p>7. organizirati edukaciju i informiranje svih dionika o trendovima kulturnih politika u okruženju</p> <p>8. organizirati edukaciju i informiranje svih dionika o prikupljanju sredstava za financiranje programa u kulturi</p> <p>9. izraditi kriterije za financiranje javnih potreba u kulturi kojima se potiče suradnja i partnerstvo između aktera u kulturi, na lokalnom, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini</p> <p>10. izraditi kriterije za financiranje programa i projekta koji potiču stvaralaštvo te povezuju kulturu i tehničku kulturu, odnosno razvijanje talenta, kreativnih vještina, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih (iz EU strategije za mlade).</p> <p>11. poticanje neformalnog obrazovanja i stjecanje dodatnih kompetencija, suradnja između profitnog i neprofitnog sektora; vrednovanje volonterskog rada u kulturi (volontiranje mladih za</p>	<p>kulture</p> <p>6. izrađena kulturna strategija, prema metodologiji i primjerima dobre prakse u skladu s potrebama građana, a posebno mladih, kojoj je cilj poticanje stvaralaštva, razvijanje talenata, poduzetničkog načina razmišljanja kod mladih i poticanje kulturnog izražavanja mladih</p> <p>7. broj sudionika i broj edukacija o kulturnim javnim politikama, min. 2; broj informativnih sastanaka radi upoznavanja</p> <p>8. broj sudionika edukacija o načinima prikupljanja sredstava za programe i projekte u kulturi, posebno mladih, broj edukacija, min. 2</p> <p>9. broj partnerstva između javnih ustanova u kulturi i organizacija civilnog društva; broj prijavljenih projekta u partnerstvu</p> <p>10. broj novih programa koji potiču stvaralaštvo te povezuju kulturu i tehničku kulturu (u okviru postojećih sredstava); broj novih kulturnih proizvoda čiji su inicijatori, realizatori i/ili korisnici mladi</p> <p>11. broj novozaposlenih mladih (samozapošljavanje, socijalno poduzetništvo) u kulturi ; broj novo pokrenutih programa</p>
---	--

zapošljavanje)	
----------------	--

Osim ciljeva, sudionici su predložili i neke početne aktivnosti kojima se pokrenula zajednica, pa predlažu: ...obavezno odrediti mjesečni termin za sastanke u Centru za mlade (npr. prvi petak u mjesecu) na koji bi mogli doći svi zainteresirani kako bi se razgovaralo o mogućoj suradnji, partnerstvima, aktivnostima i sl. i/ili korištenje Centra za mlade u suradnji s privatnim sektorom, hostel u susjedstvu zainteresiran za podupiranje zabavnih i edukativnih aktivnosti koje bi se odvijale u Centru u organizaciji različitih udruga). (Iz zapisnika s javne rasprave, 2014).

Nositelji aktivnosti: ustanove u kulturi, organizacije civilnog društva čija je djelatnost u kulturi i tehničkoj kulturi, mladi, drugi vanjski suradnici, Grad Poreč-Parenzo.

Izvori financiranja: EU fondovi i programi, državni, županijski i drugi izvori financiranja, poslovni sektor, Grad Poreč-Parenzo.

8. ALATI: PARTICIPACIJA/SUDJELOVANJE MLADIH, VOLONTIRANJE, DRUŠTVENA POKRETLJIVOST (MOBILNOST)

8.1. Participacija/sudjelovanje mladih

Opći ciljevi i problemi u unaprijeđenju alata, poput sudjelovanja (participacije) mladih, volontiranja i mobilnosti, odnosno profesionalizacije rada s mladima koje naglašava EU strategija su:

Ciljevi: poticati sudjelovanje mladih u svim oblicima reprezentativne demokracije i civilnog društva, podrška na svim razinama

Glavni problemi: niska participacija u političkim ili organizacijama civilnog društva, niska participacija mladih u lokalnim, regionalnim, nacionalnim izborima, niska razina izabranih mladih, niska razina mladih koji koriste Internet za interakciju s lokalnim vlastima, niska razina mladih koji koriste Internet za iskazivanje svojih stavova i mišljenja.

Analiza je pokazala da su mladi Poreča društveno isključena skupina, posebno iz aspekta sudjelovanja u procesima političkog odlučivanja. Naime, kao i u većini jedinica lokalne i regionalne samouprave savjet mladih ne djeluje u okviru zakonskih mogućnosti. Razlog tome je što, kao i u Hrvatskoj ne postoji demokratska praksa konzultacija (savjetovanja) s mladima. Zatim, dio članova Savjeta mladih Poreča tijekom mandata odlazi na studij te nisu u mogućnosti aktivno učestvovati u radu.

Iako postoji politička volja mladi ne znaju kako, ne postoje edukacije niti adekvatna potpora mladima jer su mladi uglavnom prepušteni sami sebi. Mladi nisu prioritetna skupina niti jedne organizacije civilnog društva, a postoje samo 3 udruge koje imaju programe za mlade. Iako su mladi predstavnici političkih stranka izabrani u predstavnička tijela Grada, ne postoji komunikacija s mladima i njihov rad nije prepoznat u javnosti. Stoga je prioritetni cilj osnažiti mlade kako bi aktivno sudjelovali u procesima političkog odlučivanja te uspostava komunikacijskih i drugih kanala za uspostavu dijaloga.

Ciljevi djelovanja za mlade u Republici Hrvatskoj se u potpunosti odnose i na Poreč:

1. **sudjelovanje** – osigurati puno sudjelovanje mladih u društvu, povećavajući sudjelovanje mladih u civilnom životu lokalnih zajednica te predstavničkoj demokraciji, podržavajući organizacije koje se bave mladima kao i različite oblike učenja sudjelovanja, potičući sudjelovanje mladih koji nisu članovi organizacija mladih, pružajući usluge davanja kvalitetnih informacija (primjerenih mladima);
2. **volontiranje** – podržati volontiranje mladih razvijajući više mogućnosti za mlade ljude, čineći volontiranje lakšim, uklanjajući prepreke, dižući svijest o vrijednosti volontiranja, prepoznajući volontiranje kao važan oblik neformalnog obrazovanja i pojačavajući prekograničnu (preko regionalnu i nacionalnu) društvenu pokretljivost mladih;
3. **društvena pokretljivost mladih (mobilnost)** – mobilizirati mlade u globalnom oblikovanju politike na svim razinama (lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj), koristeći postojeće mreže mladih i alate (strukturirani dijalog);
4. **nova uloga mladih** – rad s mladima treba podržavati, prepoznati ga te zbog njegovog gospodarskog i društvenog doprinosa – profesionalizirati!

Izazovi s kojima se susreću donosioci političkih odluka i mladi:

Sve veći je raskorak između mladih i institucija, pa i dalje treba poticati i omogućiti mladima sudjelovanje u svim procesima odlučivanja. Kreatori politike trebaju prilagoditi način govora da ih mladi mogu razumjeti, omogućiti edukaciju mladima o mogućnostima sudjelovanja u civilnom i političkom životu u zajednici. Volontiranje je za mlade (i sve druge, a posebno za mlade) sredstvo osobnog razvoja, učenja mobilnosti, konkurentnosti, društvene kohezije i građanstva, izazov je omogućiti mladima stjecanje iskustva kroz volontiranje. Sudjelovanje mladih u dijeljenju vrijednosti Europske unije, ali i

cijeloga društva doprinosi njihovoj solidarnosti. Rad s mladima je izvanškolsko obrazovanje koji vode profesionalci i volonteri, taj rad treba profesionalizirati kako bi ga vodile osobe koje imaju kompetencije (za koje se usavršavaju) za rad s mladima, koje će biti u stanju pružiti potporu mladima da sudjeluju u svim sferama društva.

Posljedice takvog funkcioniranja i odnosa mladih i društva, a posebno rada savjeta mladih u Republici Hrvatskoj, pa tako i u Poreču jesu:

- rad s mladima koji nije primjeren potrebama mladih
- deklarativno sudjelovanje mladih
- nejasna uloga i funkcija savjeta mladih (niti je, niti nije politički odbor)
- nezainteresiranost, nemotiviranost i neprijavlivanje mladih za ovu funkciju
- porast predrasuda mladih prema mladima, “starijih” prema mladima
- sve veći jaz između mladih u zajednici i javnih politika.

Prema svim prikupljenim podacima osnovni problemi koji se iskazuju jesu tipični za stanje i razinu sudjelovanja mladih u Republici Hrvatskoj, stoga se preporučaju sljedeće mjere, koje se posebno odnose na rad savjeta mladih i odgovornost javnih tijela koja rade s mladima.

1. cilj: osigurati preduvjete za sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja	
1.1. specifični cilj: stvoriti komunikacijske kanale kojima se osigurava sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja	
<p>Mjere/aktivnosti:</p> <p>1. provesti komunikacijske kampanje kojima je cilj:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informiranje i savjetovanje mladih ▪ motiviranje mladih za sudjelovanje u procesima političkog odlučivanja (demistifikacija i smanjivanje predrasuda o političkoj angažiranosti, predizborne kampanje i dr.) ▪ senzibiliziranje javnosti na pružanje potpore i aktivno sudjelovanje u unaprjeđenju života mladih u zajednici <p>2. organizirati sustavno i kontinuirano osposobljavanje (educiranje) svih dionika u procesu strukturiranog dijaloga:</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p> <p>1. provedene komunikacijske kampanje, min. 1 godišnje:</p> <p>-provedene akcije informiranja mladih, uspostavljen sustav informiranja i savjetovanja mladih (otvaranje lokalnog info centra za mlade);</p> <p>-organizirane tribine i okrugli stolovi s temom aktivnog građanstva i poticanja mladih na sudjelovanje</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ edukacija organiziranih oblika djelovanja mladih o ulozi i funkciji savjeta mladih i drugim mogućnostima javnog zagovaranja interesa mladih <ul style="list-style-type: none"> - javno zagovaranje interesa mladih - komunikacijske vještine - javne politike za mlade i dr. (modeli sudjelovanja i dr.) - procesi i normativni okvir demokratskog odlučivanja (kako nastaje proračun? I dr.) ▪ edukacija službenika (djelatnika) gradova i općina iz okruženja o njihovoj ulozi i potpori mladima <ul style="list-style-type: none"> - javne politike za mlade - opis poslova u radu s mladima - uloga službenika kao posrednika između političke volje i suvremenih trendova u javnim politikama i potreba mladih iz zajednice i dr. - modeli potpore mladima u javnoj upravi - službenik, koordinator za mlade i dr. ▪ edukacija političkih predstavnika o javnim politikama za mlade <ul style="list-style-type: none"> - javne politike za mlade - modeli sudjelovanja mladih u procesima političkog odlučivanja - rad s mladima - modeli potpore mladima <p>3. umrežavanje organiziranih oblika djelovanja mladih kako bi se stvorila platforma koja bi predstavljala pouzdano i legitimno tijelo za konzultacije s mladima;</p> <p>4. uključivanje stvorenih tijela i društvenih mreža (saveza) koji predstavljaju mlade Poreča u međunarodnim udruženjima, kao i sudjelovanje istih u programima i projektima na međunarodnoj razini, a posebno kroz Jadransku mladinsku platformu, kojoj se planira sjedište u Poreču;</p> <p>5. stvaranje uvjeta za edukaciju i profesionalizaciju rada s mladima, kao i pronalazak adekvatnog modela suradnje i regulacije javnog sektora mladih Poreča.</p>	<p>- uspostavljena suradnja između mladih iz političkih stranaka, članova savjeta mladih i mladih u zajednici; broj održanih sastanaka predstavnika predstavničkog i izvršnog tijela s legitimnim predstavnicima organiziranih oblika mladih (članovima savjeta mladih i dr.)</p> <p>2. održana edukacija za organizirane oblike djelovanja mladih o javnom zagovaranju interesa mladih, kontinuirano, za članove savjeta mladih i članove udruga mladih i za mlade; broj sudionika edukacija, min. 20 godišnje; broj održanih edukacija za političke predstavnike i djelatnike koji rade s mladima; broj sudionika, min. 20 godišnje</p> <p>2. broj udruga za mlade i mladih uključenih u mreže udruga i druge oblike partnerske suradnje; broj projekta za mlade u kojima su mladi inicijatori i provoditelji projekta za mlade</p> <p>3. broj zajedničkih aktivnosti i projekata u suradnji s drugim mladima i udrugama mladih iz inozemstva; broj mladih koji sudjeluju u međunarodnim projektima za mlade</p> <p>3. program rada Centra za mlade u kojem su uključene aktivnosti za povećanje sudjelovanja mladih u svim područjima života mladih; broj provedenih edukacija djelatnika za mlade; broj zaposlenih djelatnika za mlade i/ili koordinatora za mlade na lokalnoj razini; broj mladih zaposlenih u udrugama za rad na programima za mlade,</p>
---	---

	kroz razne mjere za poticanje zapošljavanje i druge oblike zapošljavanja u udrugama mladih i za mlade
--	---

Nositelji aktivnosti: Grad Poreč-Parenzo, savjet mladih, mladi, organizirani oblici djelovanja mladih, organizacije civilnog društva iz EU, vanjski suradnici.

Izvori financiranja: državni, županijski i dr. izvori financiranja, Grad Poreč-Parenzo, EU programi i fondovi.

8.2. Volonterske aktivnosti

Opći ciljevi i problemi u području volontiranja koje naglašava EU strategija su:

Ciljevi: podržavati volonterske aktivnosti, priznavanje vrijednosti volonterskog rada, važnost neformalnog učenja, ukloniti smetnje pristupa volonterskom radu

Glavni problemi: niska razina mladih uključenih u volonterske aktivnosti, niska razina sudjelovanja u volonterskim aktivnostima u zajednici, niska razina sudjelovanja izvan zajednice (mobilnost), ne priznavanje sudjelovanja (nije sustavno).

Volonterske aktivnosti proizlaze iz potrebe za pripadanjem zajednici, doprinosa zajednici, jačanjem društvene kohezije i povjerenja (jačanje društvenog kapitala). Ove potrebe, prava i interesi mladih, koje su ujedno i vrijednosti društva se mogu zadovoljavati u okviru rada raznih organizacija čija djelatnost se temelji na volonterskom radu (formalno volontiranje), ali u području svakodnevnog života (neformalno volontiranje). Za mlade je ovo područje od posebne važnosti za uspješno uključivanje u društvo pa je posebno važno da se volonterske aktivnosti podržavaju, da društvo priznaje vrijednosti volonterskog rada,

ističe važnost neformalnog učenja, uklanjaju smetnje pristupa volonterskom radu, u svim društvenim sustavima, od obrazovnog sustava, zdravstvenog, socijalne skrbi, do kulturnog, znanosti ili političkog sustava, od institucionalne razine do neinstitucionalne, neformalne.

Većina organizacija civilnog društva ističe da mladi nisu zainteresirani za sudjelovanje u aktivnostima i projektima, pa se može izdvojiti nekoliko bitnih problema:

1. iako postoji dobar temelj i edukacija mladih volontera kroz Fond Zdravi grad Poreč – zdravi grad (Vršnjak pomagač) organizacije civilnog društva ne prepoznaju prednost baze mladih educiranih volontera i izgradnju kulture volontiranja koja je među ostalim cilj ovoga programa
2. prema rezultatima istraživanja većina organizacija civilnog društva ne izdaje volonterima potvrde o volontiranju (izuzetak su dvije udruge i kroz programe Vršnjak pomagač), a niti potvrde o stečenim kompetencijama. Tako nisu niti upoznati s *Youthpassom* i *Europassom* kao modelima prepoznavanja i verifikacije stečenih kompetencija kroz volontiranje
3. nedovoljno korištenje EU fondova i programa za programe volontiranja i mobilnosti, kao i drugih programa za mlade (u upitniku za udruge niti jedna nije iskazala da je sudjelovala u projektu financiranom iz EU).

U prvom području u kojem se analizira kapacitiranost i stanje civilnog društva u Poreču, predlažu se mjere kojima se jačaju organizacije civilnog sektora, kao nositelja promjena, kao i mjere za mobilizaciju zajednice. Među njima je i volontiranje. Volontiranje mladih je nemoguće bez razvijenog civilnog sektora koji bi trebao biti faktor promjena i uključivanja mladih. Mjere u nastavku se nadopunjuju s prethodnima.

1. Cilj: povećati volontiranje u zajednici kako bi se mladima omogućilo uključivanje i sudjelovanje u zajednici, jačati svijest o volontiranju kao neformalnom učenju	
1.1. specifični cilj: ukloniti prepreke volontiranju, uključiti mlade u aktivnosti organizacija civilnog društva	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori:
1. sustavno unaprjeđenje i senzibilizacija građana, s posebnim naglaskom na mlade za sudjelovanje u volonterskim aktivnostima u zajednici, npr. edukacije, kampanje i javno priznanje (nagrade) volonterima i slično	1. provedena komunikacijska kampanja s ciljem senzibiliziranja javnosti a posebno mladih na vrijednosti volonterskog rada, kontinuirano, uz cilj da ju provode i osmisle mladi
2. sustavna edukacija organizacija civilnog društva i mladih o vrijednosti volonterskog rada	2. provedeno min 5 edukacija o volontiranju u zajednici, mobilizaciji zajednice, te menadžmentu volontera, broj sudionika edukacija
3. umrežavanje organizacija civilnog društva kako bi se stvorila platforma za volontere, npr. "volonterski centar" koji bi jačao razmjenu i uključivanje	3. provedene min. 3 edukacije za više udruga o izdavanju potvrda o volontiranju i potvrda o stečenim kompetencijama

volontera, edukaciju organizatora volontiranja, edukaciju o izdavanju potvrda.	4. osnovana mreža udruga radi informiranja, savjetovanja i pronalaska volontera i/ili osnovan volonterski centar
--	--

Nositelji aktivnosti: udruženja (savezi) udruga, Zdravi grad, mladi, vanjski suradnici.

Izvori financiranja: EU programi i fondovi, državni i županijski izvori financiranja, Grad Poreč-Parenzo.

8.3. Mobilnost - mladi i svijet / nova uloga mladih

Opći ciljevi i problemi u području mobilnosti, kao alata za uključivanje mladih u društvo koje naglašava EU strategija su:

Ciljevi: sudjelovanje mladih u globalnim i međunarodnim organizacijama i aktivnostima koje promoviraju ljudska prava, održivi razvoj (globalno zatopljenje i sl.)

Glavni problemi: nizak broj mladih koji sudjeluju u radu organizacija koje se bave globalnim problemima, nizak broj mladih koji su uključeni u aktivnosti i projekte u koje su uključeni mladi iz drugih udaljenih krajeva svijeta.

Prema rezultatima analize mladi Poreča nemaju prilike sudjelovati u organizacijama koje se bave globalnim problemima, osim u jednoj udruzi koja se bavi zagovaranjem rodne ravnopravnosti. Iako su registrirane 3 udruge koje se bave ekološkim problemima, nemamo podataka o njima. Sudjelovanje u EU projektu (iz YIA programa) – Jadranska mladinska ideja je bila dobra prilika da mladi Poreča iskuse međunarodno iskustvo iz područja sudjelovanja mladih, a potakao ju je Grad Poreč-Parenzo kao partner u projektu. Potreba za ovim Programom i njegova izrada je nastala kao rezultata i aktivnost tog EU projekta. Naime, ideja osnivanja regionalnog centra za mlade, pod nazivom Jadranska mladinska

platforma s centrom u Poreču je bio cilj projekta, a nužan korak ka izgradnji uvjeta je stvaranje mreže mladih Poreča kao partnera u budućem radu centra. Program omogućava stvaranje i jačanje organiziranih oblika djelovanja mladih Poreča, daje mladima novu ulogu aktera društvenog života i događanja za mlade. Podatak o sudjelovanju mladih Poreča u ERASMUS + programima nemamo kao niti u programima volonterske razmjene.

1. cilj: povećanje mobilnost mladih Poreča, sudjelovanje u globalnim organizacijama koje se bave pitanjima od interesa za mlade	
1.1. specifični cilj: osnaživanje mladih i stvaranje mreža organiziranih oblika djelovanja mladih, kao povećanje sudjelovanja mladih u volonterskim razmjenama	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. informiranje i savjetovanje mladih o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti, odnosno projektima koji unaprjeđuju položaj mladih u regiji 2. poticanje mladih na mobilnost kroz programe volonterske razmjene (EVS) 3. poticanje na studentsku mobilnost kroz ERASMUS+ programa 4. aktivno informiranje i sudjelovanje mladih Poreča u planiranju i provedbi aktivnosti Centra za mlade i Jadranske mladinske platforme te drugih sličnih programa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj održanih savjetovanja i informiranja mladih o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti i o aktivnostima Centra za mlade; broj sudionika 2. broj mladih uključenih u programe volonterske razmjene 3. broj mladih koji sudjeluju u ERASMUS+ programu 4. otvoren lokalni info centar za mlade u sklopu Centra za mlade, radi uspostave redovite informiranosti mladih; broj mladih koji sudjeluju u provedbi aktivnosti Centra za mlade i Jadranske mladinske platforme; broj pokrenutih sličnih programa; plan rada Centra za mlade.

Nositelji aktivnosti: mladi, udruženja udruga mladih i za mlade, vanjski suradnici, Grad Poreč-Parenzo.

Izvori financiranja: nadležno ministarstvo, županijski izvori financiranja, Grad Poreč-Parenzo, EU programi i fondovi

ZAKLJUČAK:

Izrada i provedba "lokalnih programa za mlade" je okvir za djelovanje u području javnih politika za mlade na lokalnoj razini. To je zadani smjer. Cilj izrade i provedbe je i uključivanje mladih i svih dionika koji se u okviru svog djelovanja bave mladima. Bez obzira što se radi o ciljevima za dugoročno razdoblje, program nije statičan, jer se radi o procesu. Prije svega, pri planiranju javnih politika *za i s mladima* treba imati na umu da su mladi skupina koja je u stalnoj promjeni, te da s mladima i za mlade treba raditi kontinuirano i stalno preispitivati njihove potrebe. Mladima treba rješavanje problema i zadovoljavanje potreba odmah, a pri tom moraju vidjeti da mogu utjecati i da ih se pita o tome. Mladi jesu resurs i zato ih treba uključivati u planiranje. Strategije ili programi su dokumenti kojima planiramo promjene. Uspješnost provedbe ne ovisi samo o jednoj strani, mladima ili Gradu. Uspješnost provedbe ovisi o svim ključnim dionicima i njihovoj suradnji. Tijekom izrade ovoga Programa za mlade mobilizirali smo mnoge dionike koji su pokazali spremnost na promjene i spremnost za aktivno sudjelovanje. Stalno promišljanje o potrebama će dovesti do uspješnosti ovoga Programa. Tijekom analize resursa za mlade, "mape životnih uvjeta za mlade" pokazalo se da je Poreč izuzetno bogat infrastrukturom, prostorno, ekonomski, ljudskim kapitalom. Brojnost organizacija civilnog društva, brojnost aktivnosti i napora različitih dionika pokazuje da Poreč ima potencijala za mlade. Pokazalo se da je dio dionika spreman staviti na raspolaganje te vlastite resurse u službu mladih, pa su se neki ciljevi i započeli realizirati. Međutim, tek izradom akcijskih planova će se moći pratiti stanje i preispitivati učinci konkretnih aktivnosti na život mladih. Akcijski planovi omogućavaju stalno praćenje i promjenu prioriteta. Neki prioriteti se mogu riješiti brzo, a neki se neće moći riješiti ni do isteka ovog programa. Samo pokretanje izrade ovoga programa za mlade pokazuje političku volju, no uspjeh ne ovisi samo o političkoj volji, najviše ovolji čitave zajednice da učini nešto za buduće generacije. Sada je red na mladima im želimo im poručiti – „*živite u svom gradu, sudjelujete i koristite resurse koje u gradu imate*“.

